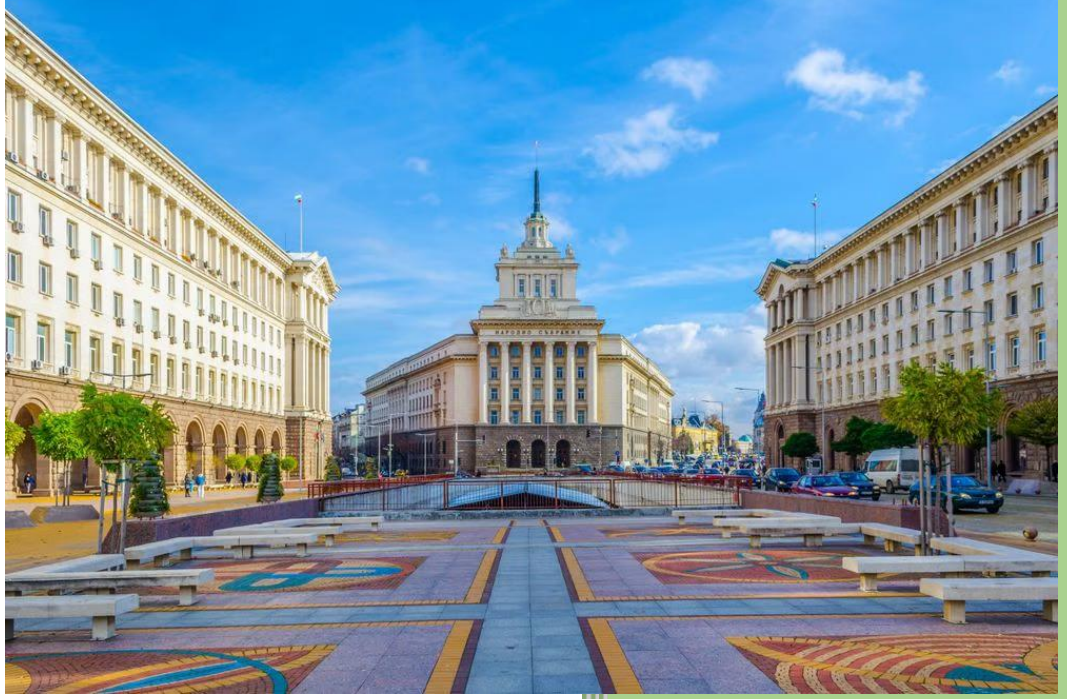

T.C. SOFYA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

2026

BULGARİSTAN YATIRIM RAPORU

T.C. SOFYA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ
SOFYA
MAYIS 2026

YURT DIŞI YATIRIM ÜLKE PROFİLİ

A. BULGARİSTAN'IN İŞ ORTAMI

1. İş Ortamı

a. İş Ortamına İlişkin Genel Göstergeler

- *Bulgaristan'ın Türkiye Ekonomisi Açısından Önemi*

Ortak bir tarihsel ve kültürel geçmişi ve sınırı paylaştığımız komşumuz Bulgaristan, Türkiye açısından önemli bir ülkedir. Türkiye, Bulgaristan'ın önemli bir ticaret ortağıdır. Türkiye'den Avrupa'ya karayoluyla yapılan taşımacılığın büyük bir kısmı Bulgaristan üzerinden geçmektedir. Ayrıca Bulgaristan, Balkanlar'ın coğrafi olarak merkezi konumundadır. İstanbul, Kocaeli ve Bursa gibi Türkiye'nin üretim merkezlerine de çok yakındır. Bulgaristan'ın AB ve Schengen Bölgesi üyeliği, Gümrük Birliği'nden dolayı ikili ticarete sanayi ürünlerinde gümrük vergisi muafiyeti, ülkede kurumlar ve gelir vergisi oranlarının %10 olması Bulgaristan'ı Türk yatırımcıların gözünde cazip kılan özelliklerdir. Bu çerçevede ülke hem yatırım imkanları hem de AB pazarına giriş için önemli fırsatlar sunmaktadır.

- *Bulgaristan Ekonomisi*

Bulgaristan ekonomisi, serbest piyasa şartlarına göre işleyen, dışa açık, özel sektörü orta düzeyde gelişmiş bir ekonomidir. Dünya Bankası, 2024 yılından itibaren Bulgaristan ekonomisini yüksek gelirli ekonomi olarak sınıflandırmaktadır. 1 Ocak 2007'de AB'ye tam üye olan Bulgaristan, AB üyeliği koşulları sebebiyle ekonomik yapısında önemli reformlar yapmıştır. 2025 yılında Euro Bölgesine katılım kriterlerini başarıyla karşılayan ülke, 1 Ocak 2026'dan itibaren euroyu resmi para birimi olarak kabul etmiştir. Ancak, kaydedilen olumlu gelişmelere rağmen Bulgaristan, AB'nin en fakir ülkelerinden olmaya devam etmektedir. Dünya Bankası'nın cari fiyatlarla GSYİH ülke sıralamasına göre Bulgaristan 2024 yılında 68'inci büyük ekonomidir.

Bulgaristan ekonomisinin güçlü yönleri istikrarlı finansal durum, AB ve Euro Bölgesi üyeliği, düşük kurumlar ve gelir vergisi, çeşitlendirilmiş üretim tabanı, görece eğitimli iş gücü, lojistik maliyet avantajı ve turizm potansiyelidir. Ancak küçük, istikrarsız ve dengesiz büyüme, yetersiz iç ve dış yatırımlar, yatırım yapılabilecek gelirlerin daralması, emek piyasasındaki negatif gelişmeler, son yıllarda yaşanan siyasi istikrarsızlık gibi Bulgaristan'ın bazı ekonomik zaafları da mevcuttur. Özel yerel yatırımların ve doğrudan yabancı yatırımların yetersizliği AB kaynaklarına büyük ölçüde bağımlı düşük verimli kamu yatırımları tarafından telafi edilememektedir. Hal böyleyken, döngüsel dalgalanmalara dirençli bir iç ekonomik ortam sağlanamamaktadır.

Uzmanlara göre ekonominin zayıf yönleri yapısal olduğu için ekonomik döngülerden bağımsızdır ve bunların çözümü için yapısal reformların yapılması gereklidir. Gelişmiş Avrupa

ekonomilerine yakınlaşmayı sağlayacak büyüklükte bir büyüme oranına ulaşılabilmesi bu reformların yapılmasına bağlıdır.

AB'ye üye olduktan sonra Bulgaristan'a AB fonlarından büyük kaynaklar tahsis edilmiştir. Bulgaristan, bu finansmanı diğer üye ülkelere nazaran daha düşük ekonomik gelişim seviyesi, yetersiz altyapısı ve düşük yaşam standardını gidermek için kullanmıştır. AB finansmanı, özellikle kamu ve özel yatırımların sınırlı olduğu kriz dönemlerinde ekonomide yapılan yatırımlar için ana kaynak olmuştur. AB finansmanının Bulgaristan ekonomisine olan etkisini ölçen SİBİLA 3.0 programı ile yapılan hesaplamalara göre 2021-2024 döneminde Avrupa fonlarının ekonomi üzerindeki etkisi şöyle özetlenmektedir:

- GSYİH'da %0,5 artış;
- İhracatta %0 artış;
- İthalatta %0,4 artış;
- Özel tüketimde %0,6 artış;
- Özel yatırımlarda %1 artış;
- İstihdamda %0,3 artış;
- İşsizlikte yüzde olarak 0,13 puan düşüş;
- Ortalama çalışma ücretinde %0,1 artış;
- Enflasyonda %0,1 artış.

Covid-19 pandemisinin olduğu ve ülkede siyasi istikrarsızlığın yaşandığı söz konusu dönemde AB fonlarının makroekonomik etkisinin önceki dönemlere göre çok daha kısıtlı kaldığı dikkat çekmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü'nün (OECD) üyelik için aday olan Bulgaristan hakkında Nisan 2026'da yayımlanan "2026 Büyümenin Temelleri ve Rekabetçilik" adlı raporunda özellikle çalışılan saatlerde yaşanan artış sonucunda ülkenin son yıllarda gelişmiş ekonomilere daha da yaklaştığı ifade edilmektedir. Ancak, yaşlanan nüfus ve göç, büyümenin önündeki engeller olarak görülmektedir. Diğer OECD ülkelerine göre sermaye birikimi hem GSYİH'ya oran olarak hem nüfusa kıyasla çok yetersiz olup, beraberinde düşük verimliliği getirmektedir. Rapora göre eğitim kalitesinin iyileştirilmesi ve yetişkin eğitime katılımın artırılması, beceri seviyesini artıracak ve işverenler tarafından aranan şartlara daha büyük uyum için faydalı olacaktır. Rekabet açısından kısıtlayıcı düzenlemelerin kaldırılmasının ve yargısal verimliliğin artırılması yoluyla yolsuzlukla mücadele edilmesinin, kaynakların daha etkin dağıtılmasını sağlayacağı için yatırımlara ivme kazandıracığı ve verimliliği artıracığı değerlendirilmektedir. Enerji güvenliğini ihlal etmeden kömür bazlı enerji üretiminden uzaklaşmanın yenilenebilir enerjiye ve ilgili altyapıya yatırımları teşvik edeceği ifade edilmektedir.

Avrupa Parlamentosu FISC vergi işleri alt komisyonunun bir raporuna göre 2022 yılında Bulgaristan'da gri ekonomi yaklaşık 55 milyar leva (28,1 milyar euro) olup, bu rakam GSYİH'nın %33,1'ine tekabül etmektedir. Verimsiz kurumsal işleyiş, yolsuzluk, hukukun üstünlüğü konusundaki sorunlar, aşırı bürokrasi ülkede kayıt dışı ekonominin bu denli büyük olmasının başlıca sebepleri olarak gösterilmektedir. Ancak, Bulgaristan'daki kayıt dışı ekonominin büyüklüğü konusundaki tartışmalar, ekonomistler, analistler ve politikacılar tarafından sıklıkla gündeme getirilmektedir. Bu kapsamda, Mart 2026'da Bulgaristan Gelirler İdaresi yetkililerinin yapmış olduğu açıklamaya göre kayıt dışı ekonominin GSYİH'ya oranı %10 ila %12'dir. 2025 yılının Aralık ayında ise Bulgaristan Sanayi Sermayesi Derneği'nin

yıllık araştırması, kayıt dışı sektör payının %20–%21’e gerilediğini, ancak işgücü piyasasının hala kayıt altına alınmaktan çok uzak olduğunu ortaya koymuştur.

- *Bulgaristan Ekonomisinin Tarihçesi*

1989 yılından sonra planlı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçişte yapısal reformların yetersiz kalması nedeniyle Bulgaristan ekonomisi doksanlı yıllarda ciddi krizler yaşamıştır. Yurt dışında pazar kaybına uğramış, üretim daralmış, yaşam standardı önemli ölçüde düşmüş, yerel para büyük oranda değer kaybına uğramıştır. 1997 yılında kabul edilen ekonomik istikrar programı ile birlikte hükümetin para ve döviz politikaları üzerindeki yetkisi sınırlandırılarak bir para kurulu oluşturulmuştur. Döviz kuru istikrara kavuşturulmuş ve 1 Alman markı/1 Bulgar levası (daha sonra 1 euro/1,95583 Bulgar levası) oranında sabitlenmiştir.

Bu kararların ardından Bulgaristan, uzun bir ekonomik büyüme dönemine girmiştir. Bulgar hükümetlerinin sıkı para ve maliye politikaları ile AB üyeliği süreci sayesinde Bulgaristan ekonomisi, 2007 krizinin başlamasıyla sona eren 9-10 yıllık dönem içinde istikrarlı büyümüş, krize kadarki 5 yıl boyunca banka kredileri, tüketim ve yabancı yatırımların olumlu etkisiyle her yıl %5-6’lık büyüme oranını yakalamıştır.

2011-2019 döneminde Bulgaristan ekonomisinin ortalama yıllık büyüme oranı %2,52’dir. Ancak Covid-19 salgınının etkisi altında geçen 2020 yılında, GSYİH %3,2 oranında sert bir düşüş yaşamış, 2021-2025 döneminde ise her yıl ortalama %4’lük oranla büyümüştür.

2026 yılının başında Bulgaristan Euro Bölgesi üyesi olmuş, euroyu resmi para birimi olarak kullanmaya başlamıştır. Yılın ilk aylarında yapılan bazı araştırmalara göre Bulgar iş adamlarının ülkenin bu üyeliğini kati surette desteklediğine işaret etmektedir. Nitekim, firmalar arasında destek oranı %67’dir. Bunlardan %53’ü tam destek beyan etmekte, %14’ü ise destekleme fikrinin ağır bastığını ifade etmektedir. Şirket yöneticileri büyük çoğunlukla 20 Avrupa ülkesinde de geçerli olan dövizin kabulünden kaynaklanan fırsatları olumlu değerlendirmektedir. Bu kapsamda yöneticilerin %50’si tam tatmin, %22’si daha ılımlı tatmin beyan etmektedir. Euroya geçiş, birçok firmada iç süreçlerinin yenilenmesi ve verimliliğin artırılması için fırsat sağlamıştır. Ön hazırlıklar sayesinde firmaların hepsi hızlı bir şekilde faaliyetlerini euroya uyarlamıştır. Euro Bölgesinde partnerleri olan şirketler ödemelerini tamamen euro bazlı yaptığı için giderlerini düşürmüş ve daha kolay finansal planlama yapmaya başlamıştır.

- *Makroekonomik Durum*

Bulgaristan’ın 2025 yılında gerçekleşen temel makroekonomik göstergeleri aşağıda verilmiştir:

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	: 116.018 milyon euro
Kişi Başına GSYİH	: 18.060 euro
Büyüme Oranı	: %3,1
Enflasyon Oranı	: %5
İşsizlik Oranı	: %3,5
Gayri Safi Katma Değer İçerisinde Sektör Payları	
Tarım	: %2,8

T.C. SOFYA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

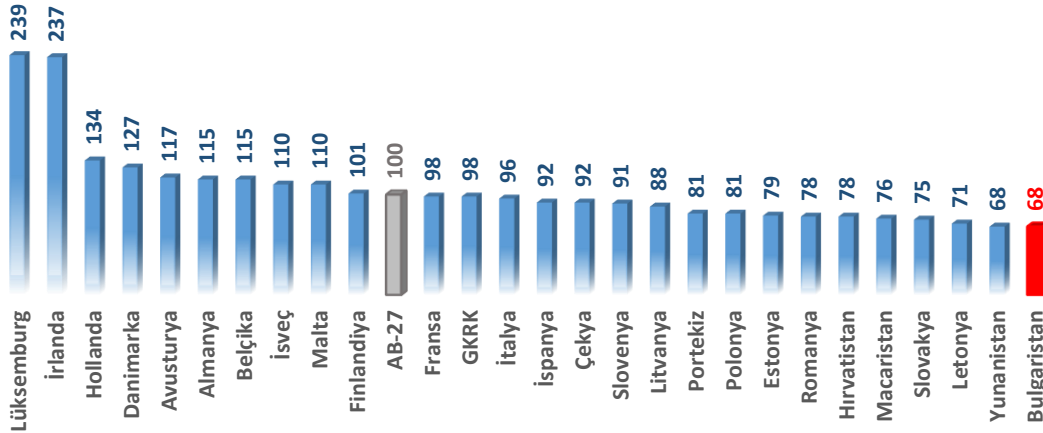
Sanayi	: %24,4
Hizmetler	: %72,8
Dış Ticaret Hacmi	: 96.850 milyon euro
İhracat	: 43.023 milyon euro
İthalat	: 53.827 milyon euro
Ticarette Türkiye'nin Payı	: %8
Cari İşlemler Dengesi	: -6,66 milyar euro
Gayri Safi Dış Borç Stoku	: 58,59 milyar euro

- 2025 Yılı Gelişmeleri ve Geleceğe Yönelik Beklentiler

Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün açıkladığı verilere göre ülke GSYİH'sı 2025 yılında %3,1 büyüme kaydederek cari fiyatlarla 116.018 milyon euro düzeyinde gerçekleşmiştir. Kişi başına GSYİH 18.060 euro olmuştur. Gayri safi katma değer (GSKD) 100.934 milyon euro olarak meydana gelmiştir. Gayri safi katma değerde tarım sektörünün payı %2,8, sanayi sektörünün payı %24,4, hizmetlerin payı ise %72,8 olmuştur.

AB üyelik döneminde Bulgarların gelirleri satın alma paritesi açısından AB ortalamasının %43'ünden %68'ine yükselmiştir.

2025 Yılında Satın Alma Gücü Standardı Olarak Kişi Başına GSYİH'nın Fiziksel Hacim Endeksi (Tahmini Veriler, AB Ortalaması = %100)

Kaynak: Ulusal İstatistik Enstitüsü

Bulgaristan Merkez Bankası verilerine göre 2025 yılında Bulgaristan'ın ihracatı yıllık bazda %2,9 azalarak 43.023,4 milyon euro olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Bulgaristan'ın ithalatı %5,7 artarak 53.827 milyon euro olmuştur. Ülkenin dış ticaret hacmi %1,7 artarak 96.850,4 milyon euro seviyesine ulaşmıştır. Dış ticaret dengesi negatif olup, 10.803,6 milyon euro olarak meydana gelmiştir.

2025 yılında ülkenin AB'ye ihracatı %5,9 oranında azalmış olup, 29.145,8 milyon euro seviyesinde gerçekleşmiştir. Almanya, Romanya, İtalya, Yunanistan, Fransa ve Polonya Bulgaristan'ın ana ihracat destinasyonları olmuştur. Söz konusu ülkelere ihracat AB'ye toplam ihracatın %64,2'sini teşkil etmiştir. Aynı dönemde AB ülkelerinden ithalat %4,8 artarak 24.720,8 milyon euro olarak meydana gelmiştir. En çok ithalat Almanya, Romanya, İtalya,

Yunanistan ve Polonya'dan yapılmıştır. Söz konusu ülkelerden ithalat AB'den ithalatın %60,5'ini oluşturmuştur.

2025 yılında Bulgaristan'ın üçüncü ülkelere ihracatı %4 oranında artarak 13.877,6 milyon euro olmuştur. Bu dönemde Türkiye, ABD, Sırbistan, Kuzey Makedonya, Çin ve İngiltere üçüncü ülkelerden en çok mal ihraç edilen ülkelerdir. Bu ülkelere ihracat, üçüncü ülkelere toplam ihracatın %49,9'unu oluşturmuştur. Üçüncü ülkelerden ithalat ise %6,6 artarak 29.106,2 milyon euro olarak gerçekleşmiştir. Çin, Türkiye, ABD, Sırbistan, Rusya ve Ukrayna'dan en çok ithalat yapılmıştır. Söz konusu ülkelerden ithalat üçüncü ülkelere toplam ithalatın %55,8'ini teşkil etmiştir.

2025 yılında Türkiye, Bulgaristan'ın toplam ihracatında %7'lik pay ile üçüncü sırada, AB dışı ülkelere ihracatında ise birinci sırada yer almaktadır. Bulgaristan'ın toplam ithalatında %8,9'luk pay ile ülkemiz üçüncü, üçüncü ülkeler arasında ise Çin'den sonra ikincidir. Türkiye, Bulgaristan'ın ikinci büyük ticaret ortağıdır ve toplam ticaret hacmindeki payı %8'dir. AB dışı ülkeler ile ticaretinde ise ülkemiz Bulgaristan'ın en büyük ticaret partneridir.

Ulusal İstatistik Enstitüsü verilerine göre Bulgaristan'da 2025 yılında enflasyon %5 olarak gerçekleşmiştir. En büyük fiyat artışları eğlence, spor ve kültür (%17,1), lokantacılık ve otelcilik hizmetleri (%9,9) ve eğitimde (%8,5) meydana gelmiştir. Giysi ve ayakkabı (%0,1), bilgi ve haberleşme (%0,2), ulaşım (%0,3) gruplarında enflasyon en düşüktür. Sağlıkta (-%3,6) ve sigorta ve finansda (-%0,5) ise fiyat düşüşü (deflasyon) yaşanmıştır.

2025 yılında Bulgaristan'a yapılan doğrudan yabancı yatırımlar önceki yıla göre %32,4 artarak 3.171,8 milyon euro olarak gerçekleşmiştir. En çok yatırım Hollanda (568,5 milyon euro), Yunanistan (492,9 milyon euro), Türkiye (323,3 milyon euro), Almanya (310,6 milyon euro), İtalya (303,9 milyon euro) ve İngiltere'den (233,7 milyon euro) gelmiştir. Aynı dönemde Bulgaristan'dan ABD'ye (233,4 milyon euro) ve Malta'ya (121,7 milyon euro) en büyük sermaye çıkışları olmuştur.

Maliye Bakanlığı verilerine göre 2025 yılı sonu itibariyle Bulgaristan konsolide mali programında 3.491,25 milyon euro büyüklüğünde (öngörülen GSYİH'nın %3,1'i kadar) bir açık meydana gelmiştir. Konsolide mali program kapsamında gelirler 44.015,18 milyon euro (öngörülen gelirlerin %95,4'ü kadar), giderler ise 47.506,43 milyon euro (öngörülen giderlerin %96,1'i kadar) olmuştur.

Ulusal İstatistik Enstitüsü 2025 yılında işsizlik oranını %3,5 olarak açıklamıştır. 2024 yılına göre işsizlik oranında yüzde olarak 0,7 puan düşüş yaşanmıştır. İşsizlik oranı kadınlarda %3,3, erkeklerde %3,7 olarak meydana gelmiştir.

Ulusal İstatistik Enstitüsü verilerine göre 2025 yılında çalışanların sayısı yıllık bazda %0,1 (2,8 bin) azalarak 2.930 bin kişi olmuştur. Bir yılda mesleki faaliyetler ile bilimsel araştırmalarda (9,7 bin kişi), tıp ve sosyal faaliyetlerde (8,2 bin kişi), devlet idaresinde (7,3 bin kişi) en büyük artışlar yaşanmıştır. En büyük düşüşler ise imalat sanayi (32,4 bin kişi), inşaat (12,8 bin kişi) ve otelcilik/lokantacılıkta (10,5 bin kişi) görülmüştür.

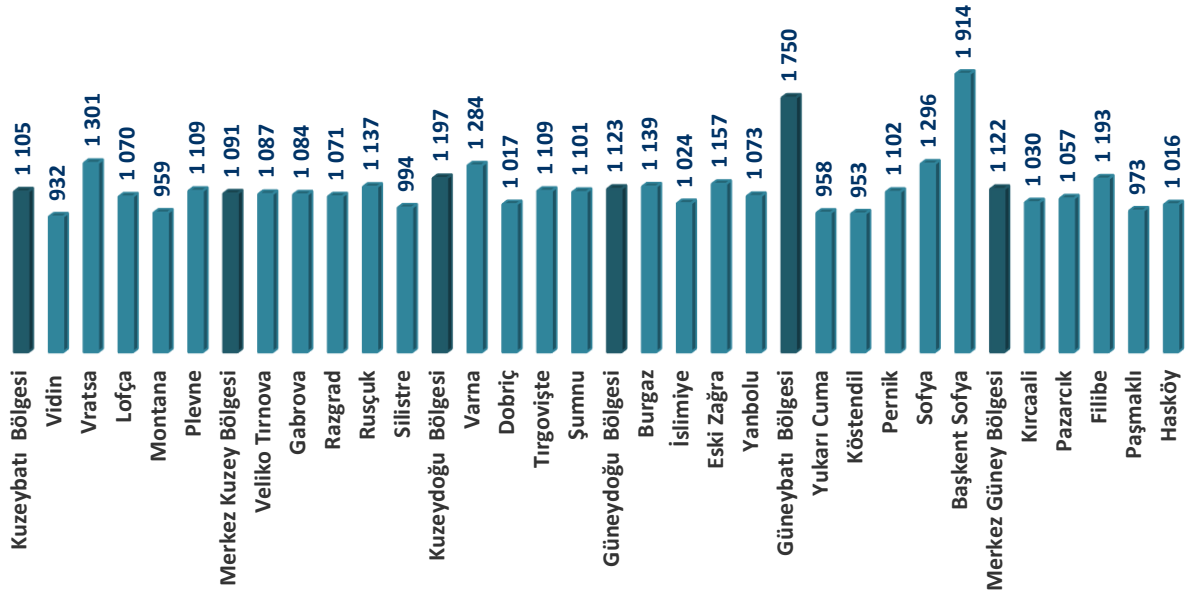
Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre Aralık 2025'te ortalama aylık çalışma ücreti 1.401 euro olarak gerçekleşmiştir. Kamu sektöründe ortalama ücret 1.488 euro, özel sektörde 1.371 euro olmuştur. Aralık 2025 ortalama çalışma ücretinde Aralık 2024'e göre %11 oranında bir artış gözlenmiştir.

Aralık 2025'te Sektörlere Göre Ortalama Aylık Ücretler (Euro)

Kaynak: Ulusal İstatistik Enstitüsü

Aralık 2025'te Bulgaristan'da Bölgeler ve İller İtibariyle Brüt Çalışma Ücretleri (Euro)

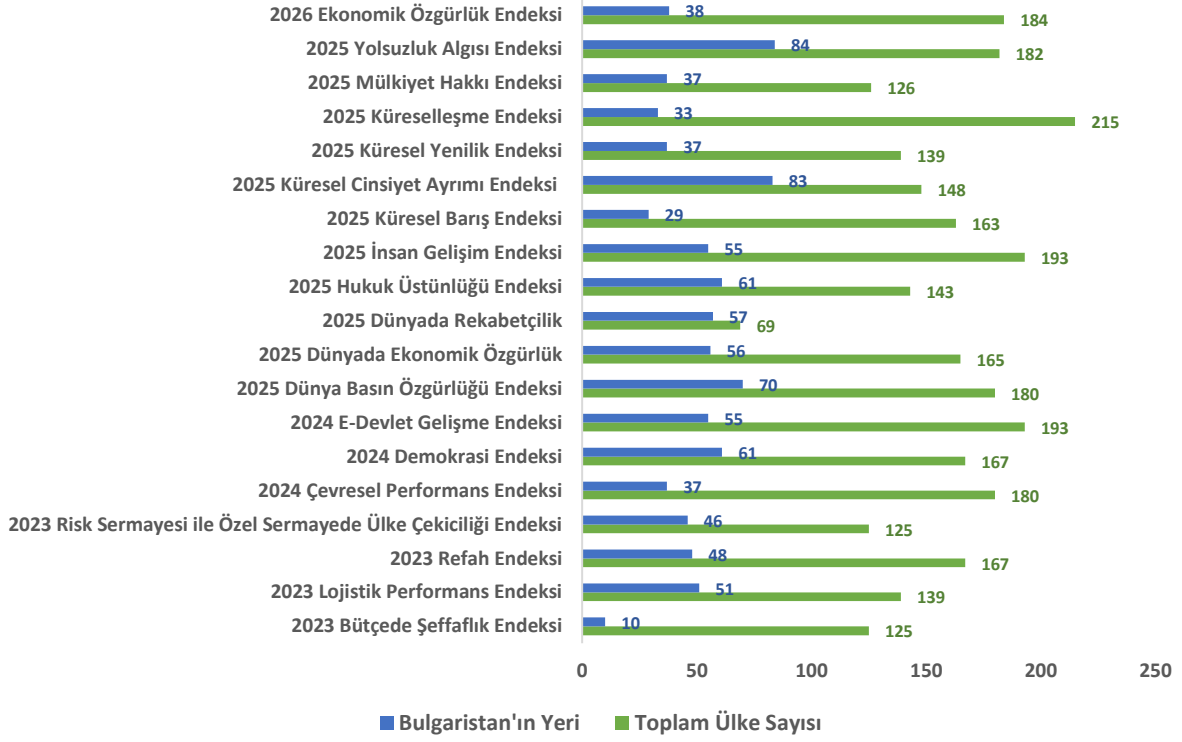
Kaynak: Ulusal İstatistik Enstitüsü

Ulusal İstatistik Enstitüsü, 2025 yılında hanehalkı üyesi başına ortalama gelirin yıllık bazda %12 artarak 7.364 euro olduğunu açıklamıştır. Son on yıllık dönemde (2016-2025) söz konusu gelir 2,8'e katlanmıştır. Gelir yapısında çalışma ücreti en büyük paya sahip olup, söz konusu pay yıllık bazda 2,2 puan, on yılda 2,9 puan artarak 2025 yılında %57,2 olarak gerçekleşmiştir. Emeklilik maaşları, işsizlik tazminatı, çocuklar için aile destekleri vb. dahil olmak üzere sosyal desteklerin gelirlerin içerisindeki payı %31, kendi işinden elde edilen gelirin payı %7,4 olmuştur. 2025 yılında hanehalkı üyesi başına düşen gider yıllık bazda %8,1 artarak 6.473 euro olmuştur. Son on yıllık dönemde (2016-2025) söz konusu gider 2,7'ye katlanmıştır. Gıda/alkolsüz içecek giderlerinin toplam giderlerdeki payı yıllık bazda 0,6 puan artarak %29,3 olmuştur. Evle ilgili giderlerin payı %15,4, vergi ve sosyal sigorta primlerinin payı %15,4, sağlık hizmeti giderlerinin payı %5,6 ve ulaştırma/haberleşme giderlerinin payı %11-%12 civarında gerçekleşmiştir. 2025 yılında hanehalkı üyesi başına 108,9 l alkolsüz içecek, 76,8 kg sebze, 67,3 kg ekmek ve unlu mamuller, 60,4 kg meyve, 41 kg et, 38 l alkollü içecek, 28,7 kg yoğurt, 26,8 kg patates, 19,8 l süt, 17,1 kg et ürünleri tüketilmiştir.

Maliye Bakanlığı'nın 2026 ilkbahar projeksiyonunda Ortadoğu'daki savaşa özel vurgu yapılarak, Hürmüz Boğazı'nın kapatılmasının küresel çapta ham petrol, doğal gaz ve diğer hammadde fiyatları üzerindeki etkisinin Bulgaristan ekonomisine daha yüksek enflasyon ve daha düşük büyüme oranı olarak yansıtacağı değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, savaşın Bulgaristan ekonomisinin ana ihracat partneri olan AB ekonomileri üzerindeki etkisinin de önemine değinilmektedir. Savaşın 2026 yılının ortalarına kadar süreceği ve iç talebin daha düşük hızla artacağı varsayımıyla 2026 yılında Bulgaristan ekonomisinin %2,6 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. 2027 yılında ise ihracatın artışı ve Toparlanma ve İstikrar Planı kapsamındaki finansmanın olumlu etkilerinin azalması dolayısıyla yatırım artış hızının düşmesi sonucunda büyüme oranının %2,5 olması beklenmektedir. 2026 yılında istihdamda %0,6'lık bir artış öngörülmektedir. İşsizlik oranının ise %3,4 olacağı tahmin edilmektedir. Maliye Bakanlığı'nın projeksiyonlarında işverenler tarafından iş gücü talebinin yüksek kalacağı, arz tarafının ise yerel kaynaklarla karşılanmasının zor olacağı ifade edilmektedir. Enflasyonda yıllık ortalama değer 2026'da %4,3, 2027'de ise 3,8 olması beklenmektedir. Cari hesapta 2026 yılında GSYİH'nin %6,2'si kadar, 2027 yılında ise GSYİH'nin %5,3'ü kadar açık öngörülmektedir.

2025-2027 yıllarını kapsayan Avrupa Komisyonu'nun 2025 sonbahar tahminlerine göre GSYİH büyümesinin 2026 yılında %2,7, 2026 yılında ise %2,1 olacağı öngörülmektedir. Tahminlerin ait olduğu dönemde ağırlıklı olarak yerel etkenler nedeniyle büyümenin yavaşça düşmesi beklenmektedir. İlimli ücret artışlarının yansıdığı özel tüketimin artış hızında düşüş olacağı, net ihracatın ise büyüme üzerinde olumsuz etki edeceği ifade edilmektedir. Enflasyonun 2026 yılında %2,9, 2027'de ise %3,7 olacağı değerlendirilmektedir. 2026'da bütçe açığının %2,7, 2027'de ise savunma harcamalarında meydana gelecek artışlar sayesinde %4,3 seviyesine ulaşması beklenmektedir. Gayri safi kamu borcunun GSYİH'ya oranının 2026'da %30,6, 2027'de %32,6 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Cari hesabın 2026 yılında GSYİH'nin %1,5'i kadar, 2027 yılında ise GSYİH'nin %2'si kadar açık vereceği tahmin edilmektedir.

- *Muhtelif Ülke Sıralamalarında Bulgaristan'ın Yeri*

- **Dünya Bankası Business Ready (B-Ready) Raporu Ülke Bilgileri**

Dünya Bankası'nın ülkelerin iş yapmaya ne kadar hazırlıklı olduğunu ölçen "2025 B-Ready" raporuna göre Bulgaristan'ın iş yapmaya hazır olma durumu elektrik, su, internet gibi hizmet sunumlarında %82'den şirket tasfiyesinde %60'a kadar değişim arz etmektedir.

Elektrik, su, internet gibi hizmet sunumu konusunda Bulgaristan, profesyonel belgelendirme, denetim gereklilikleri ve yükümlülük şartları dahil olmak üzere elektrik ve su bağlantılarının güvenliğini yöneten sağlam düzenlemelere sahiptir.

Diğer ekonomilere kıyasla ülke, vergi konusunda en iyi performans sergileyenler arasındadır. Şöyle ki 100 üzerinden aldığı 69 puanla en üst %20'lik gruba yerleşmektedir. Bu alanda Bulgaristan'ın iyi yapılandırılmış mali enstrümanlar sistemi mevcuttur.

Şirket tasfiye işlemlerinde operasyonel verimlilik bakımından bir geri kalmışlık söz konusudur. İflas prosedürlerinin tamamlanmasında karşı karşıya kalınan maliyet oldukça yüksektir. Rapora göre son üç yılda kurumsal borçluları konu alan yeniden yapılandırmaya ilişkin tamamlanmış mahkeme davası bulunmamaktadır.

İş yapma konusunda önemli olan ve ülke bazında incelenen konuların toplamında hukuki düzenlemeler 77 puan olarak Bulgaristan'ı çalışmaya dahil tüm ekonomiler arasında en üst %20'lik gruba yerleştirmektedir. Ülke, kamu hizmetlerinde 67 puan ile ve operasyonel verimlilikte 67 puan ile en üst %40'lık grupta yer almaktadır.

b. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

- Şirket Kurmak

Bulgaristan'da %100 yabancı sermayeli şirket kurulabilmektedir. Bulgaristan'da yabancı ortaklarla (gerçek veya tüzel kişi) kurulan şirketler, Bulgar ortağı olsun ya da olmasın, Bulgar şirket addedilmekte ve Bulgaristan Ticaret Kanunu şartlarına göre faaliyette bulunmaktadır.

Bulgaristan'da şirket kuruluşu Adalet Bakanlığı'na bağlı Kayıtlar Ajansı çerçevesinde tutulan ticaret siciline kayıt ile gerçekleşmektedir. Kayıt prosedürünün süresi şirket türüne göre farklılık arz etmekte ve 2 ila 5 iş günü arasında değişmektedir. Türkiye'den farklı olarak ticaret ve sanayi odalarına kayıt gönüllülük esasına dayalıdır. Ticaret siciline kayıt olduktan sonra firmalar hukuki varlık kazanmakta, faaliyetlerine başlayabilmektedir. Firmaya ticaret siciline kayıt esnasında Özel Tanımlama Kodu (Bulgarca kısaltması ЕИК (EİK)) denilen bir numara verilmektedir. Söz konusu numara 9 (dokuz) haneli olup rastgele belirlenmektedir. Bu numara ile firma, ticaret siciline kaydolduğu andan itibaren ticaret sicilinden kaydı silinene kadar tanımlanmaktadır. KDV Kanununa göre kayıt yaptıran firmalara Ulusal Gelirler Ajansı "BG" ile başlayan KDV numarası vermektedir. Genellikle KDV numarasının devamı Kayıtlar Ajansı'nca verilen Özel Tanımlama Kodu ile aynıdır, ancak bu zorunlu bir koşul değildir.

Limited şirket (Bulgaristan'da OOD olarak kısaltılmaktadır) sermayesinin asgari 1 euro, anonim şirket (Bulgaristan'da AD olarak kısaltılmaktadır) sermayesinin ise asgari 25.000 euro olması gerekmektedir.

Bulgaristan Ticaret Kanunu'na göre tek bir ortak kendi başına bir limited veya anonim şirket kurma hakkına sahiptir. Bu durumda şirketin türü tek kişilik limited şirket olan EOOD'dir, anonim şirket için ise EAD'dir. Türkiye'de yerleşik bir gerçek veya tüzel kişinin Bulgaristan'da tek başına bir limited veya anonim şirket kurması konusunda bir sınırlama bulunmamaktadır.

LTD şirket (OOD) kuruluşu için başvuruda gerekli olan belgeler:

- Şirket bilgilerini içeren bir beyanname (diğer belgeler söz konusu beyannameye ek olarak ibraz edilir);
- Şirket kuruluş sözleşmesi/şirket kuruluş akdi (tek kişilik şirketlerde);
- Şahsi bilgilerin silinmiş olduğu şirket kuruluş sözleşmesi/şirket kuruluş akdi örneği;
- Tüzel kişi olarak yabancı ortakların veya tüzel kişi olarak ticaret siciline kayıtlı olmayan ortakların olması durumunda, söz konusu tüzel kişilerin kendi ülkelerindeki hukuka uygun olarak faal olduklarını ve temsil edildikleri kişileri gösterir belge;
- Ortak olacak tüzel kişinin yetkili organlarının limited şirkette yer almaya ilişkin kararı;
- Şirket Genel Kurulunun/tek ortağın yönetici tayin etme kararı;
- Yönetici veya yöneticilerin noter tasdikli görev kabulü ve imza sirkülerleri;
- Ticaret Kanununun madde 141 fıkra 8'inde yer alan durumların söz konusu olmadığına dair beyanname (belli sürelerle bağlı olmak kaydıyla iflas eden bir şirketin yöneticisi olmama durumları);
- Mevzuatın gerektirdiği durumlarda şirketin faaliyeti için devlet mercilerinden alınması gerekli lisans ve izinler;
- Kanunla belirlenmiş diğer belgeler;
- Nakdi sermaye söz konusu olduğunda yatırılan sermayeyi gösteren bankadan alınmış belge;

- Gayri nakdi sermaye söz konusu olduğunda bilir kişi raporu veya sermayenin yatırıldığını gösterir Kanunun öngördüğü diğer belgeler;
- Mevzuatın öngördüğü diğer belgeler.

LTD şirket kuruluşu için başvuruda 56,24 euro (elektronik başvurularda 28,12 euro) ticaret siciline kayıt ücreti ödenmektedir.

Anonim şirket kuruluşu için şirket bilgilerini içeren bir beyanname ile şirket kuruluşuna ilişkin beyanname eklerinin Kayıtlar Ajansı'na ibraz edilmesi gerekmektedir. Anonim şirketin kuruluşu için sadece elektronik başvuru yapılmakta olup, 92,03 euro ücret ödenmektedir.

- **Şube Açmak**

Kendi ülkesinin kanunları çerçevesinde ticari faaliyette bulunmak üzere kayıt yaptırmış her yabancı kişinin Bulgaristan Ticaret Kanununa göre Bulgaristan'da yabancı kişi şubesi açma hakkı bulunmaktadır. Şube, Bulgar mevzuatına göre tüzel kişilik değildir. Ancak şubenin kendi merkezi ve yönetim adresi, yöneticileri, mal varlığı, pasif yasal statüsü vardır. Şubenin unvanı ana şirketin unvanından ve "şube" ekinden oluşmaktadır. Şube, ayrı bir şirket olarak ticari defterlerini tutmaktadır. Şube açma başvurusu Ticaret Sicilini tutmakla görevli Kayıtlar Ajansı'nın herhangi bir bölge temsilciliğine yapılabilmektedir. Yabancı şirket şubesinin açılması için yapılan başvuruda 173,84 euro (elektronik başvurularda 86,92 euro) ticaret siciline kayıt ücreti ödenmektedir

Şube açmak için gerekli belgeler:

- Şube açma beyanname;
- Yabancı şirketin mevcudiyetini (tüzel kişi ise), ulusal kanununa göre ticari faaliyette bulunma hakkını, sicil kaydına göre (var ise) yabancı şirketi temsil eden kişilerin adlarını ve temsil şeklini gösteren belge;
- Yabancı şirketin şube açma kararı;
- Yabancı şirket şubesinin faaliyet alanı izin rejimine tabi ise, gerekli lisans veya izin belgesi;
- Şube açma başvurusunun yapıldığı an itibariyle tüm değişiklik ve ilave bilgileri içeren yabancı şirket kuruluş akdi, sözleşmesi veya tüzüğü;
- Şahsi bilgilerin silinmiş olduğu yabancı şirket kuruluş akdi, sözleşmesi veya tüzüğü örneği;
- Yabancı şirket yöneticisinin şube yöneticisini yetkilendirdiği noter tasdikli vekâletname;
- Şube yöneticisinin noter tasdikli görev kabulü ve imza sirküleri;
- Kanunların gerektirdiği durumlarda yöneticinin/yöneticilerin mesleki uzmanlık veya yeterlilik belgeleri;
- Kanunların gerektirdiği diğer belgeler.

- **Temsilcilik Açmak**

Bulgaristan Yatırımları Teşvik Kanunu gereğince ulusal mevzuatlarına göre ticari faaliyette bulunabilen yabancı kişiler Bulgaristan'da ticari temsilcilik açabilmektedir. Temsilciliklerin Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası'na (www.bcci.bg) kaydolması zorunludur. Temsilcilik

kuruluşu, Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası'nın ticari temsilcilik kaydına dair kararı ile gerçekleşir. Kayıtlı ticari temsilcilikler veri tabanı Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası'nın web sayfasında yayımlanır. Bu şekilde kurulacak ticari temsilcilik Türkiye'deki şirketten ayrı bir tüzel bir kişi değildir ve ticari faaliyette bulunma hakkına sahip değildir. Ticari temsilcilik, genellikle Türkiye'deki ana şirket adına Bulgaristan'da destek faaliyetler icra eder (reklam, promosyon, müşteri bulma vs.). Ticari temsilcilik kendi adına gelir ve kazanç elde edemez. Temsilciliğin kurumlar vergisi ödeme sorumluluğu yoktur.

Bulgaristan'da bir Türk vatandaşının icra ettiği ticari faaliyet aracılığı ile oturma izni alabilmesi için Bulgaristan'da kurduğu şirkette en az 10 Bulgar vatandaşını çalıştırması gerekmektedir. Buna rağmen Türkiye'de kurulmuş olan bir şirketin ticari temsilciliğini yapmak için Bulgaristan'a gelen Türk vatandaşlarına bu kural uygulanmamaktadır. Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası'nda kayıtlı olan Türk şirket temsilciliğinde Türkiye'de kurulu şirket temsil eden Türk vatandaşlarına Bulgaristan'da oturma izni verilmektedir. Ancak oturma izni alabilecek temsilci sayısı sadece ikidir. Bulgaristan'da ticari temsilciliğinin açılması aşamasında yurt dışında kurulu şirketin son iki yıl için yıllık cirosunun 51.129,20 eurodan az olmadığını belgelendirilmesi zorunludur.

Kayıt süreci ve başvuruda gerekli olan belgeler hakkında daha ayrıntılı bilgi Bulgarca olarak Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası web sitesinde yer almaktadır: <https://www.bcci.bg/tradereg-repres-bg-2019.html>

- ***Şirket Feshi***

En çok tercih edilen şirket türü olan limited şirketlerin, şirket kuruluş sözleşmesinde öngörülen sürenin dolmasıyla, bahse konu sözleşmede daha büyük bir oran belirlenmemiş ise sermayenin 3/4'üne sahip ortakların fesih kararıyla, bir anonim şirket veya başka bir limited şirket ile birleşme yoluyla, iflas ilanı ile, kanunla belirlenmiş durumlarda bölge mahkemesi kararıyla veya şirket kuruluş sözleşmesinde öngörülen başka durumlarda sona ermesi Bulgar Ticaret Kanununa hükme bağlanmıştır.

c. Vergi Uygulamaları

- ***Genel***

- Bulgaristan'da uygulanan KDV oranı %20'dir. Otelcilik ve konaklamada, kitap satışlarında, bebek mamalarında, bebek bezlerinde vb. bebek hijyen ürünlerinde istisnai olarak %9 oranında KDV uygulanmaktadır.
- Kurumlar vergisi oranı %10'dur. İşsizlik oranının ülke ortalamasının %25 üzerinde olan bölgelerde üretimde bulunan şirketler belirli koşullar altında kurumlar vergisinden muaftır.
- Gelir vergisi oranı %10'dur;
- Kar dağıtım vergisinin (stopaj) oranı %5'tir.
- Alkol, tütün, elektrik ve enerji ürünleri özel tüketim vergisine (ÖTV) tabidir.

- ***Vergi İdaresi***

Maliye Bakanına bağlı Ulusal Gelirler Ajansı, vergi ve sosyal sigorta ödemeleri ile devletin kamu ve özel sektörden diğer alacaklarını tahsil etmekle yükümlü ihtisas devlet dairesidir. Ulusal Gelirler Ajansı merkez teşkilat ve Sofya, Filibe, Varna, Burgaz, Veliko Tırnovo, Büyük Vergi Mükellefleri ve Orta Ölçekli Vergi Mükellefleri olmak üzere toplam 7 bölge müdürlüğünden oluşmaktadır. Söz konusu bölge müdürlükleri iletişim bilgilerine aşağıdaki link üzerinden ulaşılması mümkündür:

<https://nra.bg/wps/portal/nra/kontakti/connection.nap/contacts.teritorial.structures.nra/teritoria/lni-strukturi-na-nap>

- ***Beyanname***

Kurumlar Vergisi Kanununun 92'nci maddesi gereğince kurumlar vergisine tabi şirketlerin vergi matrahını ve ödenecek kurumlar vergisini gösterir yıllık vergi beyannamesi ibraz etmeleri gerekmektedir. Yıllık vergi beyannamesi, gelirin elde edildiği mali yılı takip eden yılın 1 Mart – 30 Haziran döneminde şirketin bağlı olduğu Ulusal Gelirler Ajansı bölge müdürlüğüne ibraz edilmektedir. Yıllık vergi beyannamesine yıllık faaliyet raporu eşlik etmelidir.

Gerçek kişilerin Gerçek Kişi Gelirlerinin Vergilendirilmesine Dair Kanununun 50'nci maddesinde belirtilmiş durumlarda (örneğin sivil sözleşmeler çerçevesinde elde edilen gelirler, tek şahıs tacir gelirleri, çiftçi gelirleri, zanaat ve serbest meslekten gelirler, kira gelirleri, gayri menkul satışından gelirler, kar payları ve hisselerden elde edilen gelirler, taksi hizmetinden sağlanan gelirler vb.) yıllık vergi beyannamesi ibraz etmeleri zorunludur. Yıllık beyanname ibrazını tacir olarak faaliyette bulunmayan gerçek kişilerin mali yılı takip eden yılın 10 Ocak - 30 Nisan döneminde, tek şahıs tacirler ile bu beyan yöntemini seçmiş çiftçiler dahil tacir gibi faaliyette bulunanların ise 1 Mart – 30 Haziran arasında yapmaları gerekmektedir. Söz konusu işlemin internet üzerinden elektronik imza yoluyla ya da bireysel tanımlama kodu (PIK) kullanılarak, Ajansın bir ofisine fiziken ibraz edilerek veya posta gönderimiyle gerçekleştirilmesi mümkündür. Kendi işinde çalışanlar sadece elektronik başvuru yöntemiyle vergi beyannamesini gönderebilmektedir.

- ***Muhasebe Kayıtları***

Şirketlerin muhasebe kayıtları Muhasebe Kanunu hükümlerine tabidir. Mezkur Kanuna göre şirketlerde muhasebe çift taraflı kayıt yöntemine göre gerçekleştirilmelidir. Yalnızca yıllık satış gelirleri 25.565 euroyu aşmayan tek şahıs tacirler tek taraflı kayıt yöntemini kullanabilmektedir. Şirketler, iktisadi faaliyetlerinde varlıklarında ve finansal durumlarında değişime neden olan bütün işlemleri, faaliyetlerinden kaynaklanan finansal çıktıları, nakit akımlarını ve öz sermayelerini muhasebeleştirmeyle yükümlüdür. Muhasebe kayıtları muhtelif belgelere dayandırılmaktadır. Muhasebe belgeleri birincil belgeler, ikincil belgeler ve muhasebe defterleri olarak ayrıştırılmaktadır:

- Birincil belgeler – ilk defa kaydı yapılmış bir ticari işleme dair bilgi içermektedir;
- İkincil belgeler – birincil belgeler işlendikten sonra ortaya çıkan veriyi özetlemektedir;

- Muhasebe defterleri – birincil ve/veya ikincil belgeler işlendikten sonra ticari işlemlere ilişkin oluşturulan kronolojik bilgi sistemidir.

Muhasebe belgeleri (kağıt üzerinde veya elektronik ortamda) belli süreler zarfında muhafaza edilmek zorundadır. Ücret bordrolarında bu süre 50 yıl, muhasebe defterleri, mali raporlar, vergi denetimi ve finansal denetim belgelerinde 10 yıl ve geri kalan diğer tüm muhasebe belgelerinde 3 yıldır.

Bulgaristan’da muhasebe belgeleri Bulgarca dilinde ve euro olarak düzenlenmektedir. Yabancı şirketler ile yabancı döviz cinsinden gerçekleştirilmiş işlemlerde ilgili dilde ve döviz bazında belge düzenlenmesi de mümkündür. Bu durumda euro karşılığının hesaplanması için işlem tarihindeki Bulgaristan Merkez Bankası’nın internet sayfasında yayımlanan kur kullanılmaktadır.

- *Verginin Hesaplanması*

Bulgaristan Kurumlar Vergisi Kanunu kurumlar vergisi konusunu düzenlemektedir. Kanunda ayrıntılı bir şekilde muhasebe yoluyla vergi matrahının hesaplanmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Kanunda öngörülen şekilde hesaplanan şirket karı, üzerinden %10’luk kurumlar vergisinin alındığı vergi matrahını oluşturmaktadır.

- *Amortisman ve Diğer Hükümler*

Bulgaristan Kurumlar Vergisi Kanununun 55’inci maddesi gereğince şirket varlıklarının sınıflarına göre azami yıllık amortisman oranları belirlenmiştir:

Sınıf	Varlık	Yıllık Amortisman Oranı
I	Binalar, ekipman, iletişim aletleri, elektrik enerjisi taşıyıcıları, iletişim hatları	4
II	Makinalar, üretim teçhizatı, cihazlar	30 veya 50*
III	Otomobil hariç ulaşım araçları, yol ve uçak pistleri	10
IV	Bilgisayarlar, bilgisayar çevre birimleri, yazılım ve cep telefonları	50
V	Otomobiller	25
VI	Belirli bir süre için kullanılacak varlıklar	0 – 33 1/3
VII	Diğer varlıklar	15

* Yeni yatırımlar kapsamında kullanılmamış makinalar, üretim teçhizatı ve cihazların yıllık amortisman oranı % 50’ye kadar çıkabilmektedir.

- *Vergiden Muafiyet*

Bulgaristan Kurumlar Vergisi Kanununun 174’üncü, 175’inci ve 176’ncı maddeleri gereğince aşağıda sıralanan tüzel kişiler kurumlar vergisinden muafır:

- Kolektif yatırım fonları, ulusal yatırım fonları ve Avrupa Parlamentosu ve Konseyin (EU) 1303/2013 sayılı Regülasyonunun madde 38 paragraf 7’sinde düzenlenen finansal anlaşmalara ilişkin finansal enstrümanların kullanımı kapsamında oluşturulan alternatif yatırım fonları;

- Özel Yatırım Amaçlı Tüzel Kişiler Kanunu çerçevesinde kurulan özel yatırım amaçlı tüzel kişiler;
- Bulgaristan Kızıl Haç Örgütü.

Bulgaristan Kurumlar Vergisi Kanunu aşağıdaki şartların eşzamanlı olarak sağlanması kaydı ile vergiye tabi kar üzerinden ödenmesi gereken kurumlar vergisinin tamamı için muafiyet imkanı sağlamaktadır:

1. Üretim faaliyetinin;

- Cari yıldan önceki yıl sadece işsizlik oranı ülke ortalamasını %25 oranında veya daha yüksek bir oranla aşan belediyelerde gerçekleşmesi ve sağlanan muafiyetin Kurumlar Vergisi Kanununun 188'nci maddesi kapsamında "asgari destek" olması

veya

- Destek başvurusunun yapıldığı yıldan önceki yıl sadece işsizlik oranı ülke ortalamasını %25 oranında veya daha yüksek bir oranla aşan belediyelerde yeni yatırım projesi kapsamında gerçekleşmesi ve sağlanan muafiyetin Kurumlar Vergisi Kanununun 189'uncu maddesi kapsamında "bölgesel kalkınma için devlet desteği" olması gerekmektedir.

2. Vergi döneminin tamamı boyunca asgari olarak 10 kişinin istihdam edilmesi ve istihdam edilenlerin en az %50'sinin gerçekleştirilen üretim faaliyetinde doğrudan çalışıyor olması gerekmektedir.

3. Vergi döneminin tamamı boyunca tüm personelin en az %30'unun ikamet adresinin ilgili belediyelerde olması gerekmektedir.

İstihdam artışı nedeniyle belediyenin işsizlikte ülke ortalamasının üzerinde olan belediyeler listesinden çıkması durumunda kurumlar vergisinden muafiyet hakkı aşağıdaki koşullarda muhafaza edilmektedir:

- Muafiyet "asgari destek" niteliğinde ise muafiyetin diğer koşullarına uyulmak kaydıyla bölgenin listeden düştüğü yıldan itibaren art arda sonraki 5 yıl boyunca;
- Muafiyet "bölgesel kalkınma için devlet desteği" ise 2027 yılından sonra olmaması şartıyla Bulgaristan Yatırımlar Ajansı Talimatnamesinde belirtilen vergi dönemlerinde.

- **Diğer Vergiler**

Bulgaristan KDV Kanununa göre kaydı olan firmalar KDV mükellefidir. Son 12 ayda firma cirosunun 51.130 euroyu aşması durumunda KDV kaydının yapılması zorunludur. Cironun bu rakamın altında olması durumunda, firma isteğe bağlı olarak kayıt yaptırabilmektedir. Katma Değer Vergisi Kanununda yer alan düzenlemelere göre vergi mükellefi olan kişilerce gerçekleştirilen mal ve hizmet tedarik işlemlerine, AB içerisindeki tedariklere ve mal ithalat işlemlerine ilişkin olarak oluşan değerler üzerinden %20 oranında katma değer vergisi alınmaktadır. Bazı istisnai durumlarda (otelcilik, kamp kurma ve karavana yerleri kiralınması dahil konaklama, kitap satışları, bebek mamaları, bebek bezleri vb. bebek hijyen ürünleri) KDV oranı %9 olarak uygulanmaktadır.

Bulgaristan’da AB üyesi olmayan ülke vatandaşları gerçek kişi olarak KDV iade imkanından faydalanabilmektedir. Ancak, Türk şirketleri bu imkandan faydalanamamaktadır. Bir başka ifade ile bir Türk TIR sürücüsü kendi adına yaptığı harcamalara ilişkin KDV iadesinden faydalanabilirken, Türk nakliye firması yararlanamamaktadır. Türk vatandaşlarının Bulgaristan’dan aldıkları ve AB dışına çıkaracakları ürünlere ilişkin ödedikleri KDV’yi geri almaları için uymaları gereken şartlar şunlardır:

- Faturanın düzenlendiği ayı takip eden üçüncü ayın son gününe kadar ürünlerin üzerlerinde değişiklik yapılmadan AB sınırları dışına çıkarılması
- KDV iadesi istenecek ürünlerin alkol, tütün ve tütün ürünleri, yakıt olmaması
- Ürünleri satan şirketin KDV kaydının olması
- Fatura üzerindeki KDV tutarının en az 25,56 euro olması
- KDV iade hakkının fatura tarihinden itibaren en geç altı ay içinde kullanılması

KDV iadesi başvuruları ücret karşılığında aracı firmalar tarafından yapılmaktadır. Güncel prosedürlere ve yetkili aracı firmalara ilişkin bilgilere <https://nra.bg/wps/portal/nra/taxes/dds-v-balgariya/Vuzstanovqvane-na-DDS-na-chujdestrann-lica> linkinden ulaşılmaktadır.

Bulgaristan Katma Değer Vergisi Kanunu, 2,56 milyon euroyu aşan ve 20’den fazla kişiye istihdam sağlayan yatırım projeleri çerçevesinde kullanılacak donanım için (makine, cihaz, ekipman vs.) 2 yıl boyunca belli koşullarda KDV ödemediği ithalat imkanı vermektedir. Bu imkandan faydalanması için yatırımcının genel olarak karşılaması gereken şartlar:

1. Yatırım projesinin Bulgaristan Maliye Bakanı tarafından onaylanmış olması;
2. Yatırımcının Bulgaristan Katma Değer Vergisi Kanununa göre vergi kaydı olması;
3. Yatırımcının Bulgar devletine karşı herhangi bir vergi veya sigorta borcunun bulunmaması;
4. Yatırım değerinin 2,56 milyon eurodan fazla olması;
5. Yatırım projesinin en fazla 2 yıl içinde tamamlanması;
6. Yatırımın 20’den fazla kişiye istihdam imkanı sağlaması;
7. Yatırımcının projeyi tamamlaması için yeterli finansman imkanlarına sahip olması

Özel Tüketim Vergisi

Aşağıda sıralanan ürünlerde çeşitli oranlarda **özel tüketim vergisi** alınmaktadır.

- Alkol ve alkollü içecekler,
- Tütün mamulleri,
- Enerji ürünleri ve elektrik enerjisi.

Türkiye ile Bulgaristan arasında çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunmaktadır. Bahse konu anlaşma, gelir vergisi ve kurumlar vergisini kapsamakta olup gelirin, ikamet veya faaliyet gösterilen ülkelerden yalnızca birinde vergilendirilmesi veya vergilendirme hakkının her iki ülke arasında bölüşülmesi konularında düzenlemeler yapmakta ve bu yolla gelirin her iki ülkede birden vergilendirilmesini engellemektedir.

d. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Sosyal güvenlik, Sosyal Sigorta Yasası ile düzenlenmektedir. Sosyal güvenlik; geçici iş göremezlik, çalışma gücünde geçici azalma, sakatlık, doğum, yaşlılık ve ölüm durumlarında tazminat, maddi yardım ve emeklilik maaşı ödenmesini kapsamaktadır. 2026 yılında asgari ücret 620,20 euro olarak belirlenmiş olup, 2025 yılında 2111,64 euro olarak belirlenen sigorta tavanı 2026 yılı için de korunmuştur. Söz konusu tutarın üzerinde brüt ücret alanlar ücretin tavanı aşan kısmı için sigorta primi ödememektedir. Gelir vergisi, brüt maaştan sigorta primleri düşüldükten sonra kalan gelirim %10'u olarak hesaplanmaktadır.

2. Potansiyel Yatırım Alanları

Bulgaristan'da Türk yatırımcıları için potansiyel arz eden sektörler hakkında Müşavirliğimizce hazırlanan bir liste aşağıda yer almaktadır. Bu sektörlerin belirlenmesinde Bulgaristan'da yatırım ortamı, teknolojik gelişmelerin sunduğu imkanlar, AB'ye ihracat çerçevesinde sektörün vadettiği potansiyel, AB fonlarının kullanımının sektörde yaratacağı potansiyel, Türk üreticilerinin sektördeki rekabet gücü gibi kriterler göz önüne alınmıştır.

Müşavirliğimizce önerilen sektörler:

- Enerji teknolojileri
- Çevre dostu ürünler
- Yapay zeka bazlı teknolojik ürünler
- Sağlıklı yaşam ürünleri
- Konforlu yaşam için akıllı alet ve cihazlar
- Makina ve cihazlar, aletler ve parçaları
- İlaçlar, medikal cihazlar
- Gıda ve tarım ürünleri
- Yük araçları
- Demir, bakır
- Kimyasal ürünler, organik kimyasallar
- Lojistik

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

a. Genel

Bulgaristan'da yabancı yatırım veya yabancı hissedarlara ilişkin bir kısıtlama bulunmamaktadır. Yabancı yatırımcılar hissedar katılımı da dahil olmak üzere tüm yönleriyle yerli yatırımcılarla eşit kabul edilmektedir. Bulgaristan'ın, Türkiye ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması bulunmaktadır.

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

i) Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Bulgaristan'da yabancı gerçek ve tüzel kişilerin doğrudan gayrimenkul edinme hakkı bulunmamaktadır (binalar hariç). Yabancı gerçek ve tüzel kişiler gayrimenkuller üzerinde bazı sınırlı haklara (kullanma hakkı gibi) sahip olabilmektedir.

Bulgaristan Anayasası ve Yatırım Teşvikleri Kanunu'na göre yabancı yatırımcılar yerlilerle eşit işleme tabi olup, Bulgaristan'da kurulmuş şirketler, yabancı sermaye paylarına bakılmaksızın, gayrimenkul edinme hakkına sahiptir (tarım arazileri dışında).

Bulgaristan'da kurulmuş bir şirket, şirket ortaklarından biri yabancı gerçek veya tüzel kişi ise ve şirket beş yaşını doldurmamış ise, tarım arazisi satın alamamaktadır. Ortaklarının beş yıl ikamet şartına uyması kaydıyla beş yıldan kısa bir süredir kayıtlı olan şirketler tarım arazisi mülkiyet hakkı kazanabilmektedir.

ii) Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

- Şirket Kuruluşunda Ayrımcılık

Yatırımları Teşvik Kanununda 2024 yılında yapılan bir değişiklik ile ülkede yapılacak belli yatırımlara bir ön inceleme prosedürü getirilmiştir. Şöyle ki mezkur kanunun 27'nci maddesine göre ülkeye (EU) 2019/452 sayılı Regülasyonun madde 4, paragraf 1'inde belirtilmiş faaliyet alanlarında yapılacak ve

1. Ülkede çalışan bir şirketin sermayesinin en az %10'unun satın alınması veya yatırım tutarının 2 milyon euroyu aşması
2. Ülkede yüksek teknoloji alanında çalışan bir şirketin sermayesinin en az %10'unun satın alınması
3. Yeni bir yatırım yapıldığında yatırım tutarının 2 milyon euroyu aşması

koşullarından birine uyan üçüncü ülke yabancı yatırımlarının yapılmadan önce Kurumlararası Doğrudan Yabancı Yatırımları İnceleme Kurulu tarafından bir incelemeden geçirilmesi ve izin alması kuralı getirilmiştir.

- ***Vergi Hukukunda Ayrımcılık***

Vergi hukukunda yabancılara yönelik herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

- ***Yabancıların Serbest Dolaşımı***

Vizeler

Aksi bir anlaşma ile belirlenmedikçe tüm yabancılar Bulgaristan'a girişleri ve burada ikamet etmeleri için vize temin etmek zorundadır.

Umuma Mahsus Pasaport hamili Türk vatandaşlarının Bulgaristan'a girişleri için Bulgaristan yetkili makamlarından vize almaları gerekmektedir. Hususi pasaport, Diplomatik pasaport ile Hizmet pasaportu hamilleri belli ziyaret sürelerine uymak şartıyla vizeden muaftır. Türk vatandaşlarının tabi olduğu vize prosedürlerine ilişkin ayrıntılı ve güncel bilgiye <https://www.mfa.gov.tr/turk-vatandaslarinin-tabi-oldugu-vize-uygulamalari.tr.mfa> linkinden ulaşmak mümkündür.

Havayolu transit vizesi (A Tipi), Bulgaristan aktarmalı başka bir ülkeye uçacak kişilere verilen vize türüdür. Kısa süreli vize (C Tipi), bir yabancının 180 günlük bir süre içinde toplamda 90 günden fazla kalmamak kaydıyla Bulgaristan'a bir, iki veya çok sayıda giriş yapma hakkını vermektedir. Uzun süreli vize (D Tipi), yabancı uyruklunun Bulgaristan'a giriş yapma sonrasında oturma izni için başvurmasında gerekli olan vize türüdür. Bu vizenin geçerliliği altı aydır ve sahibine 180 güne kadar ikamet izni sağlamaktadır. D tipi vize, geçerli olduğu müddetçe, sahibine Bulgaristan'a çok sayıda giriş yapma hakkını vermektedir. Bazı özel durumlarda bir yıl geçerli olan ve 360 güne kadar oturma izni sağlayan D tipi vizesi de verilebilmektedir. D tipi vize kendi başına Bulgaristan'da çalışma hakkı vermez (sadece oturma hakkı verir).

Türk vatandaşlarına Bulgaristan'ın verdiği vizelere ilişkin daha ayrıntılı bilgiye Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçiliği'nin web sayfasından <https://www.mfa.bg/tr/embassies/turkey/2421> ulaşmak mümkündür.

2025 yılında Bulgaristan Schengen serbest dolaşım alanına tam üye olmuştur. Bu kapsamda, Bulgaristan Schengen vizeleri düzenlemeye yetkilidir. Bulgaristan'ın düzenlediği Schengen vizeleri Bulgaristan ve Schengen bölgesi üyesi diğer tüm ülkelere seyahat ve kontrolsüz geçiş hakkı vermektedir. Bulgaristan'ın düzenlemiş olduğu Schengen vizelerinin geçerlilik süresi 180 güne kadar olmakla birlikte 90 güne kadar oturma izni sağlayabilmektedir. Bulgaristan'da oturma izni alan yabancılar vizeye ihtiyaç duymadan Schengen bölgesindeki ülkelere seyahat edebilmektedir.

Oturma İzinleri

Bulgaristan'da dört tür oturma izni bulunmaktadır:

1. Kısa vadeli – kısa süreli vize ülkeye giriş tarihinden sonraki 6 aylık süre zarfında 3 aya kadar oturma izni sağlamaktadır;
2. Orta vadeli – 1 yıllık oturma izni ile sağlanır;

3. Uzun vadeli – 5 yıllık oturma izni ile sağlanır;
4. Daimi – süresiz oturma izni ile sağlanır.

Kısa süreli ikamet için kısa süreli vize (C tipi) alınması yeterlidir. Bir yabancının orta vadeli, uzun vadeli ve daimi oturma izni başvurusunda bulunabilmesi için öncelikle uzun süreli bir vize temin etmesi (D tipi) gerekmektedir.

Bulgaristan’da Yabancı Yatırımlarla/Temsilciliklerle İlgili Olarak Orta Vadeli Oturma İzinlerinin Verildiği Durumlar:

- Bulgaristan’da oturma süresi boyunca en az 10 Bulgar vatandaşına istihdam sağlayarak ticari faaliyette bulunan yabancılar
- Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası nezdinde kayıt yaptırmış yabancı şirket temsilciliklerinin temsilcileri (her temsilcilik için en fazla 2 kişi)
- Bulgaristan’da en az 306.775 euro değerinde gayrimenkul alan yabancılar
- Bir Bulgar şirketi sermayesine en az 306.775 euro yatıran ve şirket adına aynı değerde Bulgaristan’dan gayrimenkul alan yabancılar. Yabancıların Bulgar şirketinde en az %50 pay sahibi olmaları gerekmektedir.
- Ülkenin ekonomik olarak gelişmemiş bölgelerinde bir Bulgar şirketinin sermayesine en az 127.823 euro yatıran, şirket adına aynı değerde maddi ve gayri maddi duran varlıklar alan yabancılar. Yabancıların Bulgar şirketinde en az %50 pay sahibi olmaları ve oturma süresince en az 5 Bulgar vatandaşını istihdam etmeleri gerekmektedir. Bulgaristan’ın ekonomik olarak gelişmemiş bölgeleri Yatırımları Teşvik Kanunu çerçevesinde belirlenmektedir.
- D tipi vize sahibi, İnovasyon ve Büyüme Bakanlığı tarafından düzenlenmiş “Start-up Visa” adlı yüksek teknoloji ve/veya yenilikçi proje sertifikası düzenlenmiş ve vize alındıktan sonra sertifikada yer alan faaliyet alanında işgal eden bir şirketin hisselerine en az %50 oranında sahip olmuş yabancılar.

Uzun Vadeli Oturma İzinleri Verilmesinde Aranılan Başlıca Koşullar:

- Yabancının Bulgaristan’da yasal ve kesintisiz bir şekilde en az 5 yıl ikamet etmesi gerekmektedir.
- 5 yıllık yasal ikamet süresi, yabancı Bulgaristan dışında art arda 6 ay ve toplamda 10 ay kaldığı takdirde kesintiye uğramaktadır.
- 5 yıllık sürenin hesaplanmasında yabancının Bulgaristan’da öğrenci veya stajyer olarak yasal bir şekilde ikamet ettiği sürenin sadece yarısı geçerli sayılmaktadır.
- Uluslararası koruma haklarından faydalanan yabancılar uzun vadeli oturma izni alabilmektedir.

Bulgaristan’da Yabancı Yatırımlarla İlgili Olarak Daimi Oturma İzinlerinin Verildiği Durumlar:

- Bulgaristan’da yasal bir şekilde ve kesintisiz en az 5 yıl ikamet eden ve bu süre zarfında ülke dışında en fazla 30 ay kalan yabancılar
- Borsada kote Bulgar şirketlerin hisse senetleri ile tahvillerine en az 1.022.584 euro, sözleşme değeri en az 511.292 euro olan imtiyaz haklarına, belli koşullara uyan Bulgar kollektif ve alternatif yatırım fonlarına en az 511.292 euro yatırım yapan yabancılar

- Gerçekleştirilen öncelikli yatırım projesi kapsamında bir Bulgar şirketinin sermayesini en az 1.022.584 euro artırarak yatırım yapan yabancılar
- Borsada işlem görmeyen bir Bulgar şirketi sermayesine en az 3.067.751 euro yatırım yapan yabancılar
- Bir Bulgar şirketinin sermayesine en az 255.646 euro yatırım yapan yabancılara daimi oturma izni verilmektedir. Ancak bunun için bu yatırım sonucunda şirket adına aynı değerde maddi ve gayri maddi duran varlıkların alınması, yabancıların Bulgar şirketinde en az %50 pay sahibi olması ve oturma süresi boyunca en az 10 Bulgar vatandaşının istihdam edilmesi şartları getirilmiştir.
- Bulgaristan'da en az 306.775 euro değerinde gayrimenkul alıp, orta vadeli oturma izinlerini 5 yıl sürdüren yabancılar
- Bir Bulgar şirketi sermayesine en az 306.775 euro yatıran, şirket adına aynı değerde Bulgaristan'dan gayrimenkul alan, söz konusu Bulgar şirketinde en az %50 pay sahibi olan ve bu nedenle aldıkları orta vadeli oturma izinlerini 5 yıl sürdüren yabancılar
- Ülkenin ekonomik olarak gelişmemiş bölgelerinde bir Bulgar şirketinin sermayesine en az 127.823 euro yatıran, şirket adına aynı değerde maddi ve gayri maddi duran varlıklar alan, söz konusu Bulgar şirketinde en az %50 pay sahibi olan ve bu nedenle aldıkları orta vadeli oturma izinlerini 5 yıl sürdüren yabancılar
- B sınıfı, A sınıfı veya öncelikli yatırım projesi sertifikası almış yatırımcılar;
- Bulgar şirketinde en az %50 pay veya hisse sahibi olan ortaklar veya Bulgaristan Ticaret Siciline kayıtlı olan şirket müdürleri veya temsilcileri veya yatırımın Ar-Ge, üretim, pazarlama veya başka temel bir bölümünde görev almak ve/veya kontrol amaçlı istihdam edilen çalışanlar (iş sözleşmesi aracılığı ile) daimi oturma izni alma hakkından faydalanabilmektedir. Ayrıca yatırım tamamlanana kadar en fazla 3 kişi, yatırım tamamlandıktan sonra ise en fazla 8 kişi bu imkandan faydalanabilmektedir.

Oturum izni başvuruları İçişleri Bakanlığı Göç Müdürlüğü'ne yapılmaktadır. Oturma izni mevzuatın getirdiği şartlara göre yenilenebilmektedir. Başvuru sahibi Bulgaristan topraklarında kanunun gerektirdiği sürelerde ikamet etmemişse yenileme talebi reddedilebilmektedir.

Çalışma İzinleri

Bulgaristan'da Türk Vatandaşlarının Çalışabildiği Durumlar:

- Yerel işverenle iş sözleşmesi ile çalışıldığı durumlarda:
 - ✓ **Birleşik oturma ve çalışma izni ile:**
 - ❖ İstihdam Ajansı'nın olumlu görüşüyle İçişleri Bakanlığı'ndan alınır.
 - ❖ Son 12 ayda yerel işverenin istihdam ettiği üçüncü ülke vatandaş sayısının istihdam edilen personel sayısının en fazla %20'si (KOBİ'ler için %35'i) kadar olması gerekmektedir.
 - ✓ **Avrupa Birliği mavi kartı ile:**
 - ❖ İstihdam Ajansı'nın olumlu görüşüyle İçişleri Bakanlığı'ndan alınır

- ❖ Yabancı çalıştırmada %20 (KOBİ'lerde %35) kotası uygulanmaz
- ❖ Üçüncü ülke vatandaşı yüksek nitelikli olmalı ve bu, üniversite diploması veya benzer belge ile belgelendirilmelidir
- ❖ Ücreti Bulgaristan ortalamasının en az 1,5 katı kadar olmalıdır
- ❖ İş sözleşmesinin süresi en az 6 ay olmalıdır
- ✓ **Mevsimsel istihdam** yoluyla:
 - ❖ 12 ay içerisinde 90 gün ila 9 ay için Mevsimsel Çalışma ve Oturum İzni İstihdam Ajansı'nın olumlu görüşüyle İçişleri Bakanlığı'ndan alınır
 - ❖ 12 ay içerisinde 90 güne kadar Mevsimsel Çalışma İzni İstihdam Ajansı nezdinde işveren tarafından kayıt yaptırılmasıyla sağlanır
 - ❖ Tarım, ormancılık, balıkçılık, otelcilik ve lokantacılık bu izin türünün alınabileceği faaliyet alanlarıdır
 - ❖ Yabancı çalıştırmada %20 (KOBİ'lerde %35) kotası uygulanmaz
- Bulgaristan'da belli hizmetlerin yerine getirilmesi için görevlendirme yapıldığı durumlarda:
 - ✓ 12 aylık dönemde 3 aya kadar çalışılacaksa çalışma izni alınmadan sadece İstihdam Ajansı'na kayıt yaptırılması yeterlidir
 - ✓ 3 ila 9 ay çalışılacaksa İstihdam Ajansı'nın olumlu görüşüyle İçişleri Bakanlığı'ndan Mevsimsel Çalışma ve Oturum İzni alınması gerekmektedir
 - ✓ %20 (KOBİ'lerde %35) kotası uygulanmaz.
- Üçüncü ülkedeki yatırımcı şirketin Bulgaristan'daki şirketine **çalışan transfer** etmesi durumunda:
 - ✓ İstihdam Ajansı'nın olumlu görüşüyle İçişleri Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmektedir
 - ✓ Yabancı çalıştırmada %20 (KOBİ'lerde %35) kotası uygulanmaz
 - ✓ Şirket içi transfer kapsamında yöneticilere ve uzmanlara 3 yıla kadar, stajyerlere 1 yıla kadar oturma ve çalışma izni verilir
- Serbest meslek icra edildiği durumlarda:
 - ✓ Serbest meslek icra etme izni İstihdam Ajansı tarafından verilmektedir.

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Bulgaristan'da Yatırımları Teşvik Kanunu doğrudan yabancı yatırımları, bir yabancı yatırımcının kalıcı ve doğrudan ilişki tesis etmek veya sürdürmek amacıyla Bulgaristan'da ekonomik faaliyet gerçekleştirecek bir müteşebbise veya tesise yatırdığı sermaye olarak tanımlanmaktadır. Portföy yatırımları pasif yatırım türü olduğu için doğrudan yabancı yatırım kategorisine girmemektedir.

Bulgaristan'da yatırımlara yönelik destekler Bulgaristan Yatırımları Teşvik Kanunu (<https://www.mig.government.bg/policies-and-strategies/investment/?lang=en>) çerçevesinde

sağlanmaktadır. Yatırım teşvikleri konusunda yetkili kurum İnovasyon ve Büyüme Bakanlığı bünyesindeki Bulgaristan Yatırımlar Ajansı'dır (<https://investbg.government.bg/contact-us/>). Yatırımları Teşvik Kanununa göre teşvik edilen yatırımlar A sınıf, B sınıf ve Öncelikli Yatırım Projesi olarak sertifika almış yatırımlardır.

Mezkur kanun kapsamında teşvik edilmeyen faaliyetler mevcuttur:

- Tarım, hayvancılık ve avcılık, destekleyici faaliyetler
- Balıkçılık
- Kömür madenciliği
- Demir-çelik imalatı
- Çelik borular, içi boş profiller, aksam ve parçalar
- Çeliğin ilksel işlenmesinden diğer ürün imalatı
- Elektrik enerjisinin imalatı, taşınması ve dağıtımı
- Altyapı inşası
- Karayolu ve boru taşımacılığı (taksi, teleferik, kayak altyapısı, taşıma hizmetleri ve 49.5 NACE'li boru taşımacılığı hizmeti hariç)
- Su taşımacılığı
- Hava taşımacılığı (uzay taşımacılığı hariç)

Yatırım Sınıflarını Belirleyen Kriterler

Ekonomik Faaliyet Alanı		Kriter: Asgari Yatırım Değeri		Kriter: Asgari Yatırım Değeri + Yaratılan İstihdam				Öncelikli Yatırım Projesi	
		A Sınıf	B Sınıf	A Sınıf		B Sınıf		Milyon Euro	Kişi
		Milyon Euro	Milyon Euro	Milyon Euro	Kişi	Milyon Euro	Kişi		
Sanayi Sektörü Faaliyetleri	İmalat Sanayi	5	2,5	2	100	1	50	25**	100
	Yüksek Teknolojili Faaliyetler	2	1	0,05	25	0,025	10	15	100
								37,5	20
Sanayi Sektöründen Diğer Faaliyetler	-							-	-
Hizmetler Sektörü Faaliyetleri	Yük Depolaması ve Muhafaza Edilmesi	1,5	0,75	0,5	100	0,25	50	50**	100
	Yüksek Teknolojili Faaliyetler	1	0,5	0,05	50	0,025	25	10*	30
	Hizmetler Sektöründen Diğer Faaliyetler							-	-
İşsizlik oranı ülke ortalamasına eşit veya daha yüksek olan belediyelerde yapılan yatırım projeleri		2	1	0,05	25	0,025	10	25**	50
Sanayi bölgesi inşası için öncelikli yatırım projesi kapsamında tek bir yere yapılan yatırımlar								7,5	5
Sanayi parkı inşası için öncelikli yatırım projesi kapsamında tek bir yere yapılan yatırımlar								12,5	5
Teknoloji parkı inşası için öncelikli yatırım projesi kapsamında tek bir yere yapılan yatırımlar								7,5	30
Ulusal güvenlik açısından önemli stratejik yerlerde üretim ve depolama tesislerinde gerekli teknik altyapı donanımının inşası veya genişletilmesi için öncelikli yatırım projesi kapsamında tek bir yere yapılan yatırımlar								10	30

Kaynak: Bulgaristan Yatırımlar Ajansı

*Yatırım projesinin belirtilenden daha büyük istihdam gerektirdiği durumlarda her 30 istihdam için aranan asgari yatırım değeri %10 oranında düşürülmektedir.

**Yatırım projesinin belirtilenden daha büyük istihdam gerektirdiği durumlarda her 50 istihdam için aranan asgari yatırım değeri %10 oranında düşürülmektedir.

Bulgaristan Yatırımları Teşvik Kanunu Çerçevesinde Yatırımlara Yönelik Sağlanan Destekler

Destek Türü	Öncelikli Yatırım Projesi	A Sınıf Yatırım	B Sınıf Yatırım
Hızlandırılmış İdari Prosedür	✓	✓	✓
Kamu ihalesi prosedüründen geçmeden gayrimenkul alma/kullanma hakkı	✓	✓	✓
Mesleki eğitime ilişkin finansal destek	✓	✓	✓
Ödenen sigorta primlerinin iade edilmesi	✓	✓	✓
Özel idari hizmet	✓	✓	
Yatırımın yapıldığı araziye kadar olan altyapının inşaatı için finansal destek	✓	✓	
Kamu-özel iş birliği	✓		
Arazi statü değişikliğinde vergi muafiyeti	✓		
Düşük fiyatlarla arazi satın alımı	✓		
Hibe destek	✓		

“Öncelikli Yatırım” sertifikası almış imalat sanayi alanındaki yatırımlarda yararlanılabilecek hibe desteklerin büyüklüğü projenin yapıldığı bölgeye göre farklılık arz etmektedir. Söz konusu desteğin oranı %15 ila %70 arasındadır.

İmalat Sanayi Alanında Öncelikli Yatırım Projelerinde Alınabilecek Hibe Desteğinin Bölgeler İtibariyle Azami Değeri

Kaynak: Bulgaristan Yatırımlar Ajansı

“Öncelikli Yatırım” sertifikası almış yatırımların yapıldığı bölge fark etmeksizin eğitim, bilimsel ve Ar-Ge faaliyetleri alanlarında hibe desteğinin oranı en fazla %50 olabilmektedir.

Hibe desteğinin büyüklüğü öncelikli yatırım projeleri için tasdik edilmiş metodoloji kapsamında hesaplanmaktadır. Metodolojinin temel hedefi, desteğe talip öncelikli projelerin ekonomiye ve bölgeye sağlayacakları katkı çerçevesinde objektif olarak sınıflandırılmalarıdır. Hesaplama işlemi, yatırımın yapıldığı bölgenin ekonomik gelişmişlik seviyesine, yaratılan istihdamın büyüklüğüne, ekonomik faaliyette katma değer seviyesine, mali etkiye, üretimin ihracata yönelik olmasına, yüksek / orta yüksek / orta düşük teknolojik sınai dallarının teşvikine, küresel değer zincirlerine entegre olmaya, yeni faaliyete veya yeni yatırıma, yeşil dönüşüme katkıya dair puanlarla ölçülen birkaç gösterge kullanılmaktadır.

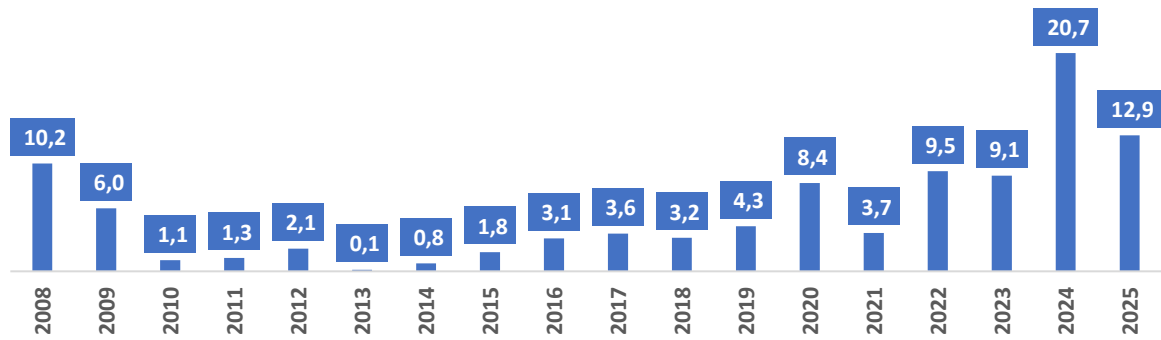
Desteğin yoğunluğu (oranı), projenin özel koşulları ile yatırımların teşvikine dair ulusal ve bölgesel politikaların önceliklerine bağlı olarak farklılık arz edebilmektedir.

Parasal desteğin belirlenmesine ilişkin metodoloji aşağıda sayılmış göstergeleri içermektedir:

- Yatırımın yapılacağı bölgede kişi başına GSYİH (NUTS3);
- Yeni istihdam sayısı;
- Bölgede işsizlik oranı;
- İlgili ekonomik faaliyette katma değer;
- Yatırım projesi çalışmalarının başlangıcından itibaren beş yıllık tahmini net kar;
- İhracat geliri;
- Ekonomik faaliyet kodu;
- Küresel değer zincirlerine entegre olma durumu;
- Yeni faaliyet/yeni yatırım (genişletme, çeşitlendirme vs.);
- Yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımların payı.

Belli öncelikli yatırım projesinin alabileceği azami parasal hibe desteğinin büyüklüğü, açıklanan metodolojiyle hesaplanan puan toplamı yüzdesinin bölgesel harita ile uyumlu olarak belirlenen azami destek büyüklüğü ile çarpımına eşittir. Bir projenin alabileceği en yüksek puan 100'dür.

2008-2025 Döneminde Yatırımları Teşvik Kanunu Kapsamında Bulgaristan İnovasyon ve Büyüme Bakanlığı'nın Finansal Destekleri (Milyon Euro):

Kaynak: İnovasyon ve Büyüme Bakanlığı

Yatırım Yoluyla Bulgaristan Vatandaşlığı Alma İmkânı

Bir yabancıнын Yatırım Teşvikleri Kanunu çerçevesinde sertifika almış bir projeyi gerçekleştirmek için daimi oturma izni alma hakkı vardır. Ancak bir yabancıнын Yatırım Teşvikleri Kanunu çerçevesinde sertifika almış bir projeyi gerçekleştirmek için vatandaşlık alma hakkı Bulgaristan Meclisi tarafından 01.04.2022 tarihi itibarıyla sonlandırılmıştır.

Bulgaristan’da yatırım iklimi, yatırım mevzuatı, yabancıların statüleri, vergiler vb. konulara ilişkin detaylı bilgilere İngilizce olarak aşağıdaki linkten ulaşmak mümkündür:

<https://investbg.government.bg/about-the-investor/>

Diğer taraftan, Bulgaristan KOBİ Teşvik Ajansı (<https://sme.government.bg/>) da sınırlı imkanlarla küçük ve orta ölçekli işletmelere destek sunmaktadır. İstikrarlı ekonomik büyümenin sağlanması, Bulgar firmaların rekabet gücü ile girişimcilik kabiliyetinin artırılması, yüksek teknoloji ve inovasyona dayanan üretimin desteklenmesi, kamu-özel işbirliğinin geliştirilmesi hedeflerine ulaşılması için Ajans, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere bilgi sağlamakta, faaliyette buldukları ortamın iyileştirilmesi için bu ortama etki eden faktörleri analiz etmekte, eğitim ve seminerler düzenlemekte, yurt içi ve yurt dışından yatırımlar çekmek için çalışmakta, uygulamaya dönük AR-GE faaliyetlerini teşvik etmekte, inovasyon finansmanı kapsamında özel sermayenin çekilebilmesi için uygun ortam yaratmakta, KOBİ’leri destekleyen yerel ve yabancı kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliğini geliştirmekte, şirketlerin ihraç durumlarının iyileştirmelerini desteklemekte ve uluslararası işbirliklerini teşvik etmektedir.

C. BULGARİSTAN'DAKİ TÜRK YATIRIMLARI

1. Önde Gelen Yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme

Bulgaristan Merkez Bankası'nın resmi verilerine göre Türkiye, 2025 yılı yabancı yatırımcı ülke sıralamasında 1.586,1 milyon euro büyüklüğündeki birikimli yatırımlarıyla 12'nci sırada yer almaktadır. Ancak, Hollanda sermayesi görünen Bulgaristan'daki en büyük Türk yatırımı olan Şişecam örneğinde olduğu gibi, bazı Türk yatırımları başka ülkeler üzerinden yapıldığı için ülkemizin yatırım rakamını etkilememektedir.

Bu nedenle, Bulgaristan'daki Türk yatırımlarının resmi rakamların oldukça üzerinde olduğu ve toplam 3 milyar euro seviyesine ulaştığı düşünülmektedir. 70'in üzerinde büyük üretim tesisi, 4.500'ün üzerinde aktif faaliyet gösteren Türk sermayeli ticari işletme ve temsilcilik ve tüm bu yatırımlar sonucu yaratılan 15.000'in üzerindeki istihdam Bulgaristan ekonomisi için oldukça büyük önem arz etmektedir.

Bulgaristan'da pek çok farklı alanda yapılmış Türk sermayeli yatırım olmakla birlikte, özellikle otomotiv sanayi, alüminyum, bakır, metal ambalaj, ilaç sanayi ve sağlık gibi alanlar öne çıkmaktadır.

Bulgaristan'da faaliyet gösteren Türk sermayeli firmalar üretimlerinde kullandıkları hammadde ve yarı mamullerinin çok önemli bir kısmını Türkiye'den ithal edip, Bulgaristan'da gerçekleştirdikleri üretimlerinin büyük bir kısmını başta Avrupa'ya, Amerika'ya ve dünyanın dört bir tarafına ihraç etmektedir. Kendi alanlarında dünyanın ve Avrupa'nın en önemli tedarikçilerinden olmaları sebebiyle söz konusu firmalar hem Türkiye'nin hem de Bulgaristan'ın ihracatına çok önemli katkılar sağlamaktadır.

Bulgaristan'da belli başlı Türk yatırımları şöyledir:

Şişecam: Tırговиşte'de bulunan Şişecam'ın cam kompleksinde cam ev eşyası, düz cam, ayna, beyaz eşya camı, otomotiv camı üretilmektedir. Şişecam, 1 milyar dolara yakın yatırımı ile Bulgaristan'daki en büyük Türk yatırımcı olup, yaklaşık 2.700 kişi istihdam etmektedir. Şişecam grubu bünyesinde Türkiye'den sonra en çok otocam üretimi Bulgaristan fabrikasında gerçekleştirilmektedir.

Alcomet: Alcomet firması Bulgaristan'ın liman kenti Varna'ya yaklaşık 100 km uzaklıktaki Şumnu kentinde bulunmaktadır. Fabrika, 370 bin metrekare alan üzerine kuruludur. Metalürji sanayisinde 40 yıldan fazla tecrübesi ile Alcomet Bulgaristan'da en büyük alüminyum madde ve ekstrüzyon mamul üreticisidir. Mutfak folyosu, yağlı, teknik ve ambalaj folyoları, alüminyum levha ve şeritler, standart ve müşteri çizimine göre üretilen özel profiller üretmektedirler. Üretimin neredeyse tamamı Avrupa ve Amerika'ya ihraç edilmektedir. Alcomet tesisinde dökümhane, haddehane, ekstrüzyon ve mekanik profil işleme bölümleri bulunmaktadır. Şirkette çalışan sayısı 1.300 civarındadır.

Teklas: Gebze Kocaeli merkezli Teklas Kauçuk Sanayii A.Ş.'nin Teklas Bulgaria olarak Kırcaali şehrinde 2004 yılında kurulup 15 Ekim 2011 tarihinde hizmete girmiş karayolu taşıt araçları için soğutma ısıtma devresi hortumları, sızdırmazlık parçaları üretimi yapan tesisidir. Teklas Bulgaria'nın halihazırda Kırcaali'de 3, Koşukavak'ta 1, Vratsa'da 1 olmak üzere toplam 5 fabrikası bulunmaktadır. Teklas, 3.100'ün üzerinde kişiye istihdam sağlamaktadır. Kırcaali, Koşukavak ve Vratsa'daki tesislerin inşası için Yatırım Teşvik Yasası kapsamında İnovasyon ve

Büyüme Bakanlığı'na bağlı Bulgaristan Yatırım Ajansı'ndan (2016, 2017, 2019 ve 2021 yıllarında) toplam dört "A" sınıf yatırım sertifikası almıştır. 2022'deki en önemli yatırım projeleri için Sürdürülebilir İş kategorisinde ödül alan üç şirket arasındadır.

Acıbadem City Clinic: 2016 yılında sağlık sektöründe tek yabancı yatırım olan Tokuda Hastanesi, Acıbadem tarafından satın alınarak bir başka özel hastane olan City Clinic ile Acıbadem City Clinic adı altında birleştirilmiştir. Bu şekilde Acıbadem grubu Bulgaristan sağlık sektörünün en büyük özel yatırımcısı olmuştur.

Sark Bulgaria (Sarkuysan): 2017 yılında 20 milyon euro yatırım ile kurulan Sark Bulgaria şirketi 2019 yılı Mayıs ayında faaliyete başlamıştır. 70 bin dönüm üzerine kurulu 12 bin m² kapalı alana sahip fabrikada 80 kişi çalışmaktadır. Yıllık 10 bin ton bakır tel üretim kapasitesi bulunan firma, bakır tel üretiminde ana girdisinin tamamını Türkiye'den ithal eden Sark Bulgaria, üretiminin büyük bir kısmını ihraç etmektedir.

Nursan Otomotiv: 2002 yılından beri Burgaz Belediye sınırları içerisindeki Lyulyakovo köyünde 7.000 m² alanda binek otomobilleri, hafif ve ağır ticari araçlar için kablo sistemleri ve akü kabloları üretmekte ve pek çok ülkeye ihracat gerçekleştirmektedir. Nursan Otomotiv bünyesinde 1.200 kişiyi istihdam etmektedir.

Alcao: Altınmarka, Filibe bölgesinde tescil edilen iştiraki Alcao ile Bulgaristan'a giriş yapmıştır. Şirket kakao ve çikolata ürünleri üretimi ve hammadde ithalatı alanlarında faaliyet göstermektedir. 2020 yılında çikolata ve şeker ürünleri üreticileri arasında elde edilen kar bakımından 2'nci sırada yer almıştır.

Kastamonu Bulgaria: Ahşap işleme endüstrisinde küresel bir lider ve sektörde Avrupa'da dördüncü ve dünyada yedinci sırada lider bir konuma sahip olan, Romanya, Bulgaristan, Bosna Hersek, Rusya, İtalya ve Türkiye'de yatırımları bulunan ve 6 ülkede üretim tesisleri bulunan Kastamonu Entegre'nin bir parçasıdır. 2000 yılında ikinci yurt dışı yatırımı olarak Bulgaristan'ın Kazanlık bölgesindeki Gabrovnitsa A.D. Yonga Levha Tesisini satın alarak faaliyetine başlamıştır.

Odelo Bulgaria: Bayraktarlar Holding'in bir parçası olan Odelo Bulgaria 2018 yılında Filibe'nin Trakya Ekonomi Bölgesi'nde 90 dönüm arazi satın alarak yatırımına başlamıştır. Bulgaristan Yatırım Ajansı'ndan A Sınıf Yatırımcı Sertifikası alan şirketin toplam yatırım bedeli 37 milyon eurodur. Otomobil aydınlatma aksamı üreten firmanın üretim tesisi 2019 yılında faaliyete geçmiştir. 2022 yılında faaliyete geçen ikinci fabrika mevcut fabrikanın olduğu bölgede 12.000 metrekarelik bir alanda yer almaktadır. Odelo Bulgaria'nın Sofya'da bir AR-GE merkezi faaliyete başlamıştır. Firmanın 2022 yılı cirosu yaklaşık 53 milyon eurodur.

Spinner Bulgaria: %50 Avcı CNC Makine Pazarlama AŞ. ile Türk, %50 Spinner Werkzeugmaschinenfabrik GmbH ile Alman sermayeli olan Spinner Bulgaria şirketi 2018 yılında Filibe'nin Trakya Ekonomi Bölgesi'nde arazi satın alarak yatırımına başlamıştır. Bu yatırımı için A Sınıf Yatırımcı Sertifikası almıştır. Toplam 5 milyon euroluk yatırım yapan şirket CNC Takım Tezgâhları üretimi gerçekleştirmektedir.

Sarten Bulgaria: Tekirdağ Çorlu merkezli Sarten Ambalaj San. A.Ş.'nin Bulgaristan'daki uzantısı olan Sarten Bulgaria Ltd., Plevne'de 2002 senesinde faaliyete geçmiştir. Fabrikada yiyecek ve kimya endüstrileri için metal kutu üretimi yapılmaktadır. 2020 yılında Sarten, 1960 yılında Bulgaristan'ın Lyaskovets kasabasında kurulan Fabrika Metal Ambalaj şirketini satın

alarak Bulgaristan'daki ikinci, yurtdışında ise dördüncü fabrikasını açmıştır. Bu anlaşma ile Avrupa'da metal ambalajda daha güçlü bir konuma gelmeyi amaçlayan Sarten, toplamda 20 fabrikayla ürün gamını genişletmeyi hedeflemektedir.

Standard Profil: Şirketin Bulgaristan fabrikası, 9.720 m²'si kapalı olmak üzere 50.000 m² alanda Eski Zağra'da 2005 yılında üretime başlamıştır. Toplam yatırım değeri 10,5 milyon euro olan ve sızdırmazlık profili üreten yeni tesisi ise Mayıs 2015'te açılmıştır.

Milat Carpet Bulgaria: Gaziantep'te halı üretimi yapan Milat Halı Sanayi ve Ticaret A.Ş. 2019 yılında Bulgaristan'ın İslimiye şehrinde mevcut bir halı fabrikasını satın almıştır. Halı fabrikasına 5 milyon euro yatırım yapan Milat Carpet Bulgaria halihazırda yaklaşık 150'den fazla kişiye istihdam sağlamaktadır.

Enpay Trafo: Enpay Trafo 1978 yılında Kocaeli'nde kurduğu fabrika ile trafo komponentleri üretimine başlamıştır. 2005 yılında Slovakya'da, 2010 yılında Hindistan'da faaliyete başlayan firma 2017 yılında Bulgaristan fabrikasında imalata başlamıştır. Bugün 50'den fazla ülkeye ihracat yapan firma, sektöründe Avrupa pazarında önemli bir paya sahiptir. 10 milyon euro yatırım ile 2017 yılı sonunda faaliyete başlayan Bulgaristan fabrikasında gerçekleştirdiği üretimin büyük bir kısmını başta Avrupa olmak üzere ABD, Meksika'ya ihraç etmektedir. Firma 350 kişiyi istihdam etmektedir.

Akgün Seramik: 2016 yılı başında Türk Akgün Grubu, Bulgaristan'da Novi Pazar'daki fayans fabrikasını satın almıştır. Türk stratejik yatırımcı tarafından fabrikanın satın alınması sayesinde, daha önce kapalı olan tesis yeniden faaliyete başlamıştır. Firma, "Dura-Tiles" markası altında yaptığı üretimle Bulgaristan'da en büyük seramik üreticileri arasında yer almaktadır.

Princess Otelleri: Sofya ve Filibe'de 4 yıldızlı Türk sermayeli Princess otelleri faaliyette bulunmaktadır. Söz konusu otellerin işletmesini Ramada firması üstlenmiştir.

Perfektüp: İstanbul merkezli Türk şirketler grubu Bell Holding'in Eski Zağra'daki alüminyum tüp üretim tesisi olarak 8 Ekim 2012 tarihinde faaliyete geçmiştir. Şirketin ilk yatırım bedeli 3,5 milyon eurodur. 2018 yılında ek hat yatırımı yaparak üretim kapasitesini artırmıştır. Perfektüp ağırlıklı olarak ecza ve kozmetik sektörlerinde kullanılan alüminyum tüpleri üretmektedir.

Smart Grup:

Smart Group'un bir parçası olarak Smart Energy Grup AŞ şirketi yenilenebilir enerji kaynaklarına, özellikle de güneş enerjisi odaklı üretime yatırımlar yaparak büyümektedir. Rakovskovo/Burgaz, Mokrishte/Pazarcik, Smirnenski/Razgrad, Boynitza/Vidin, Stambolovo/Hasköy, Milkovitsa/Plevne, Cherni Vrah/Burgaz gibi Bulgaristan'ın çeşitli yerlerinde kurmuş olduğu enerji üretim tesisleri mevcuttur. Şirket, elektrik ticareti (iç piyasa-ithalat-ihracat) için lisans almış bulunmaktadır.

Türk Şirketi Smart Energy'nin iştiraki olarak Bulgaristan'da kurulan Smart Solar Technologies şirketi Stara Zagora'da güneş paneli ve hücreleri üretecek yüksek teknoloji bir fabrika kuracaktır. Öncelikli yatırım programı kapsamına alınan proje için toplamda 120 milyon euro tutarında bir yatırım öngörülmektedir.

Smart Grup'un bir diğer parçası olan Smart Development Partners şirketinin emlak piyasasında arazi alım-satımı, proje geliştirme, imar, inşaat, yap-sat ve yap-işlet modelleriyle ofis, lojistik ve konut alanında birçok projesi mevcuttur.

First Dialysis Services Bulgaria: Türk yatırımı olarak Sofya'da 2004 yılında kurulmuş olup en yüksek kalitede diyaliz tedavisi sağlamaktadır. Merkezi Sofya'da olan şirket, Filibe, Montana ve Pazarcık şehirlerinde diyaliz merkezi işletmektedir. 2014 yılında Filibe'de açılan merkez Balkanlardaki en modern hemodiyaliz merkezlerindedir.

Penta Glass: Türkiye'deki Dupleks Glass'ın Bulgaristan yatırımı olan Penta Glass, Svilengrad şehrinde 2016 yılında kurulmuştur. Ticari araç lamine ön cam üretimi yapmaktadır ve yatırım büyüklüğü 9 milyon eurodur.

Regnum Otelleri: Bulgaristan'ın gözde kayak merkezlerinden Bansko'da kurulu Regnum Bansko Otel, Öztürk Şirketler Grubu'na bağlı Regnum Türkiye Gayrimenkul Geliştirme Şirketi'nin Bulgaristan'daki uzantısı olarak kurulmuş olan Regnum-Bulgaria tarafından işletilmektedir. Bansko yakınlarında bulunan Banya köyünde Regnum Grubuna ait butik Regnum Banya Thermal oteli de faaliyette bulunmaktadır.

T.C. Ziraat Bankası - Sofya Şubesi yabancı banka şubesi olarak Bulgaristan bankacılık sektöründe hizmet sunmaktadır. T.C. Ziraat Bankası'nın Sofya, Filibe, Kırcaali, Burgaz, Varna ve Şumnu'da ofisleri bulunmaktadır.

Türk sermayeli **D Commerce Bank AD**, Bulgaristan Cumhuriyeti'nde lisanslı banka olarak faaliyette bulunmaktadır. Söz konusu bankanın şube sayısı 50'nin üzerindedir.

İstanbul Hadımköy merkezli lastik servis makinaları ve hidrolik kriko üreticisi **Atek Makina**'nın Filibe kentinde açmış olduğu mağazasının yanı sıra yine aynı şehirde otel yatırımı da bulunmaktadır. Atek Makina yatırımı **City Hotel**'in açılışı 2012 yılında yapılmıştır.

Diğer başlıca Türk yatırımları ise şu biçimde sıralanabilir: Elektronik ev eşyaları yedek parçalarının üretimi sanayinde faaliyet gösteren **Mikro-Ak**, İstanbul Üsküdar merkezli Hayat Holding bünyesindeki temizlik ve hijyen ürünleri şirketi Hayat Kimya'nın Bulgaristan uzantısı Varna merkezli **Hayat-Bulgaria**, **Şahinler**'in Kırcaali'deki tekstil fabrikası, ilaç sektöründe Ulkar Holding bünyesindeki Düzce merkezli Nobelfarma İlaç Sanayii ve Ticaret A.Ş.'nin Bulgaristan uzantısı **Nobel-Pharma Bulgaria** v.b.

Altınbaş, Beko, Bingo, Çilek Mobilya, Dimes, Ece, Efe Rakı, Efes Pilsen, Ege Seramik, English Home, Eti, Familia, Gala Mobilya, Golden Rose, Anadolu Isuzu, İstikbal, Koska, Kurukahveci Mehmet Efendi, LC Waikiki, Molfix, Ozzo, Özdilek, Petlas, Selimoğlu, Selpak, Şölen, Taç, Temsa, Uludağ İçecek, Ülker, Vitra, Yataş, Yatsan ve Yeni Rakı Bulgaristan pazarında pazar payı olan belli başlı Türk markalarıdır.

2. Türk Yatırımcıların Karşılaştıkları Sorunlar

Türk yatırımcıları Bulgaristan'da zaman içerisinde değişen çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Uzun zamandır süregelen iki genel nitelikli sorun Türk firmalarının Bulgaristan'daki faaliyetlerini zorlaştırmaktadır:

1) Vize

Bulgaristan'ın Türkiye vatandaşlarına ülkeye girişte uyguladığı vize rejimi ülkede faaliyette bulunan şirketlerimize engel teşkil etmektedir. Bulgaristan'ın AB ve Schengen Bölgesi üyesi olarak vize uygulamasının tamamen kaldırılmasının mümkün olmadığı bir ortamda vizelerin verilmesinde sürelerin kısaltılması, iş vizelerinde çok girişli vizelerin verilmesi için kolaylık

sağlanması, acil durum gerektiren bazı durumlarda vize prosedürlerinin daha hafif şartlara bağlanması yatırımcılarımızca dile getirilen çözüm önerileridir.

2) Nitelikli İşgücü Transferinde Karşılaşılan Sorunlar

Bulgaristan'da nüfus azalmakta ve yaşlanmaktadır. Ayrıca AB üyeliği ile birlikte birçok nitelikli Bulgar AB üyesi ülkelere göç etmiştir. Bu ve başka diğer nedenlerden ötürü Bulgaristan'da birçok sektörde nitelikli ve niteliksiz işgücü eksikliği bulunmaktadır. Bu kapsamda, Bulgaristan'daki Türk firmaların karşılaştığı en büyük sorunlar kalifiye personel bulma ve Türkiye'den işçi getirmede yaşanan güçlüklerdir. Türkiye dahil olmak üzere AB üyesi olmayan üçüncü ülkelerden nitelikli personel transferi birçok sıkı kural ve prosedürlerin tamamlanmasına bağlıdır. İlk başta dikkat edilmesi gereken kural 1/5 (KOBİ'lerde 1/3) kotasıdır. Şöyle ki, yerel işverenin istihdam ettiği üçüncü ülke vatandaş sayısının istihdam edilen personel sayısının en fazla %20'si (KOBİ'ler için %35'i) kadar olması gerekmektedir.

Vize ve nitelikli işgücü transferine ilişkin sıkıntılar ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları nezdinde her fırsatta dile getirilmekte, sorunların çözümüne ilişkin destek talep edilmektedir.

D. BULGARİSTAN'DAKİ DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI

Bulgaristan'a En Çok Yatırım Yapan İlk 20 Ülkenin 2023-2025 Döneminde Yıllık Yatırımları ve 2025 Yılı İtibariyle Bulgaristan'daki Birikimli Yatırımları (Milyon Euro)

Ülke	2023	2024	2025	2025 İtibariyle Birikimli DYY	Pay	2025'te Yıllık Değişim (%)
Toplam	4 130	2 396	3 172	57 607	100,0%	32,4%
1 Hollanda	304	311	569	8 041	14,0%	82,6%
2 Avusturya	636	550	139	5 423	9,4%	-74,7%
3 Almanya	100	232	311	4 205	7,3%	34,2%
4 İsviçre	829	-401	209	3 793	6,6%	-152,2%
5 İtalya	230	249	304	3 757	6,5%	21,9%
6 Yunanistan	405	300	493	3 537	6,1%	64,2%
7 Belçika	372	545	168	3 107	5,4%	-69,2%
8 Macaristan	346	300	208	3 092	5,4%	-30,7%
9 İngiltere	56	206	234	2 886	5,0%	13,4%
10 GKRY	97	52	164	2 841	4,9%	215,8%
11 Lüksemburg	-225	141	57	2 446	4,2%	-59,4%
12 Türkiye	170	136	323	1 586	2,8%	138,2%
13 Rusya	170	-230	-12	1 436	2,5%	-95,0%
14 Fransa	62	133	127	1 339	2,3%	-4,3%
15 İrlanda	75	157	1	1 077	1,9%	-99,1%
16 Malta	212	-104	-122	1 024	1,8%	17,1%
17 İspanya	-32	14	14	873	1,5%	2,9%
18 İngiliz Virjin Adaları	-95	66	112	825	1,4%	71,0%
19 İsveç	73	42	33	717	1,2%	-22,1%
20 Polonya	166	2	43	652	1,1%	1942,9%
İlk 20 Toplamı	3 950	2 701	3 375	52 655	91,4%	25,0%

Kaynak: Bulgaristan Merkez Bankası

Bulgaristan'a 2025'te yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımları (DYY) tutarı bir önceki yıla göre %32,4 oranında artarak 3.172 milyon euro olmuştur. Bulgaristan Merkez Bankası 2025 yılı itibariyle ülkedeki birikimli yabancı yatırımları 57,6 milyar euro olarak açıklamıştır. Tablodan görüleceği üzere, 2025 yılında birikimli yatırımlar sıralamasında ilk beş ülke sırasıyla Hollanda, Avusturya, Almanya, İsviçre ve İtalya'dır. Ülkemiz 2025 yılı sıralamasında 12'nci sırada yer almaktadır. Diğer taraftan, Bulgaristan'daki en büyük Türk yatırımı olan Şişecam, Türk sermayeli Hollanda şirketi olarak Bulgaristan'a giriş yaptığı için sıralamada Türkiye'nin değil Hollanda'nın rakamını etkilemektedir.

E. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

1. Faydalı Linkler

- Bulgaristan Yatırımlar Ajansı: <https://investbg.government.bg/>
- İnovasyon ve Büyüme Bakanlığı: <https://www.mig.government.bg/?lang=en>
- Ekonomi ve Sanayi Bakanlığı: <http://www.mi.government.bg/en>
- Maliye Bakanlığı: <http://www.minfin.bg/en/>
- Gümrükler Ajansı: <https://customs.bg/wps/portal/agency-en/home>
- Tarım ve Gıda Bakanlığı: <https://www.mzh.government.bg/en/>
- Enerji Bakanlığı: <http://www.me.government.bg/en>
- Bulgaristan Merkez Bankası: https://www.bnb.bg/index.htm?toLang=_EN&toLang=_EN
- Ulusal İstatistik Enstitüsü: <http://www.nsi.bg/en>
- Bulgaristan Patent Ofisi: <https://www.bpo.bg/en/home>
- Parlamento: <http://www.parliament.bg/en>
- Uluslararası Karayolu Taşımacıları Derneği – AEBTRİ: <https://aebtri.com/en/>
- Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası: <https://www.bcci.bg/en.html>
- Bulgaristan Sanayi Odası: <https://en.bia-bg.com/>
- Bulgaristan İnşaat Odası: <http://ksb.bg/en/>
- Bulgaristan İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonu: <https://krib.bg/>
- Bulgaristan Menkul Kıymetler Borsası: <http://www.bse-sofia.bg/>
- Bulgaristan Bilgi Teknolojileri Derneği: http://www.bait.bg/home?set_language=en
- Piyasa Ekonomisi Enstitüsü: <http://ime.bg/en/>
- BTA Bulgaristan Haber Ajansı: <https://bta.bg/en>
- 24 Chasa Gazetesi: <http://www.24chasa.bg/>
- Capital Gazetesi: <https://www.capital.bg/>